

Međunarodni računovodstveni standard 19

Primanja zaposlenih

Cilj

---

1. Cilj ovog Standarda je da propiše računovodstvo i objavljivanja primanja zaposlenih. Standard zahtijeva da subjekt prizna:
  - (a) obavezu, kada je zaposleni pružio uslugu u zamjenu za primanja koja će mu biti isplaćena u budućnosti; i
  - (b) rashod, kada subjekt troši ekonomsku korist koja proizlazi iz usluge koju je zaposleni pružio u zamjenu za svoja primanja.

Djelokrug

---

2. **Ovaj Standard je poslodavac dužan primjenjivati u računovodstvu za sva primanja zaposlenih, osim onih na koja se primjenjuje MSFI 2 - Plaćanje temeljeno na dionicama.**
3. Ovaj Standard se ne bavi izvještavanjem o planovima primanja zaposlenih (vidjeti MRS 26 - Računovodstvo i izvještavanje o penzijskim planovima).
4. Primanja zaposlenih na koja se primjenjuje ovaj Standard uključuju primanja koja su predviđena:
  - (a) prema formalnim planovima ili drugim formalnim sporazumima između subjekta i pojedinog zaposlenog, grupe zaposlenih ili njihovih predstavnika;
  - (b) prema zakonskim zahtjevima ili granskim sporazumima kojima se od subjekta zahtijeva plaćanje doprinosa u državni, regionalni, granski ili drugi zajednički fond više poslodavaca; ili
  - (c) prema neformalnim praksama koje dovode do izvedene obaveze. Neformalne prakse stvaraju izvedenu obavezu tamo gdje subjekt nema drugu realnu alternativu osim da isplati primanja zaposlenih. Primjer nastanka izvedene obaveze je slučaj kada bi promjena neformalnih praksi subjekta nanijela neprihvatljivu štetu njegovom odnosu sa zaposlenima.
5. Primanja zaposlenih uključuju:
  - (a) kratkoročna primanja zaposlenih, ako se očekuje da će biti u cijelosti izmirena u roku od dvanaest mjeseci od kraja godišnjeg izvještajnog perioda u kojem zaposlenici obavljaju odgovarajući rad, kao što su:
    - (i) nadnice, plaće i doprinosi za socijalno osiguranje;
    - (ii) naknade za korištenje godišnjeg odmora i naknade za vrijeme bolovanja;
    - (iii) učešće u raspodjeli dobiti i bonusa; i
    - (iv) nenovčana primanja (kao što je zdravstvena njega, korištenje stana, automobila i besplatne ili subvencionirane robe ili usluge) za trenutno zaposlene;

- (b) primanja nakon prestanka zaposlenja, kao što su:
    - (i) penzijska primanja (na primjer, penzije i jednokratne otpremnine prilikom penzionisanja); i
    - (ii) druga primanja nakon prestanka zaposlenja, kao što su životno osiguranje nakon prestanka zaposlenja i zdravstvena zaštita nakon prestanka zaposlenja;
  - (c) ostala dugoročna primanja zaposlenih, kao što su:
    - (i) dugoročna plaćena odsustva kao, na primjer, naknade za dopust po osnovu dugogodišnjeg radnog staža ili naknade za vrijeme odsustva zbog studijskog usavršavanja;
    - (ii) jubilarne nagrade ili nagrade za dugogodišnji rad; i
    - (iii) naknade za dugotrajnu nesposobnost za rad; te
  - (d) otpremnine.
6. Primanja zaposlenih uključuju primanja koja se obezbjeđuju zaposlenima ili osobama koje izdržavaju, a koja se mogu izmiriti isplatom (ili davanjem dobara ili usluga) koja se vrši direktno zaposlenima, njihovim supružnicima, djeci ili ostalim izdržavanim osobama, ili drugima, kao što su osiguravajuća društva.
7. Zaposleni može da pruža uslugu subjektu u punom radnom vremenu, skraćenom radnom vremenu, stalno, povremeno ili privremeno. Za svrhe ovoga Standarda, zaposlenicima se smatraju i direktori i drugi članovi uprave.

Definicije

---

8. Sljedeći izrazi se u ovom Standardu koriste u navedenom značenju:

Definicije primanja zaposlenih

Primanja zaposlenih su svi oblici naknada koje subjekt daje u zamjenu za usluge koje pružaju zaposleni ili za prekid radnog odnosa.

Kratkoročna primanja zaposlenih su primanja zaposlenih (osim otpremnina) za koja se očekuje da će biti u cijelosti namirena u roku od dvanaest mjeseci od kraja godišnjeg izvještajnog perioda u kojem zaposlenici obavljaju odgovarajući rad.

Primanja nakon prestanka zaposlenja su primanja zaposlenih (osim otpremnina i kratkoročnih primanja zaposlenih) koja dospijevaju za plaćanje nakon prestanka zaposlenja.

Ostala dugoročna primanja zaposlenih su sva primanja zaposlenih osim kratkoročnih primanja zaposlenih, primanja nakon prestanka zaposlenja i otpremnina.

Otpremnine su primanja zaposlenih koja se isplaćuju u zamjenu za prekid radnog odnosa zaposlenika koji je rezultat ili:

- (a) odluke subjekta da prekine radni odnos nekog zaposlenika prije redovnog datuma penzionisanja; ili

- (b) odluke zaposlenika da dobrovoljno prihvati ponuđenu otpremninu u zamjenu za prekid radnog odnosa.

Definicije koje se odnose na klasifikaciju planova

Planovi primanja nakon prestanka zaposlenja su formalni ili neformalni sporazumi prema kojima subjekt jednom ili više zaposlenih obezbeđuje primanja nakon prestanka zaposlenja.

Planovi definiranih doprinosa su planovi primanja nakon prestanka zaposlenja po kojima subjekt uplaćuje fiksne doprinose u odvojen subjekt (fond), pri čemu neće imati zakonsku niti izvedenu obavezu za dalju uplatu doprinosa ako fond nema dovoljno imovine da isplati sva primanja zaposlenih koja se odnose na njihov rad u tekućem i ranijim periodima.

Planovi definiranih primanja su planovi primanja nakon prestanka zaposlenja koji nisu planovi definiranih doprinosa.

Planovi više poslodavaca su planovi definiranih doprinosa (osim državnih planova) ili planovi definiranih primanja (osim državnih planova) koji:

- (a) objedinjuju sredstva doprinosa koji su uplatili različiti subjekti koji nisu pod zajedničkom kontrolom; i
- (b) koriste navedenu imovinu da bi osigurali primanja zaposlenicima više od jednog subjekta, tako da su nivo doprinosa i nivo primanja određeni bez obzira na to koji subjekt zapošljava navedene zaposlene.

Definicije koje se odnose na neto obavezu (imovinu) za definirana primanja

Neto obaveza (imovina) za definirana primanja je manjak ili višak, usklađen za svaki efekat ograničavanja neto imovine za definirana primanja na gornju granicu vrijednosti te imovine.

Manjak ili višak je:

- (a) sadašnja vrijednost obaveze na osnovu definiranih primanja umanjena za
- (b) fer vrijednost imovine plana (ako postoji).

Gornja granica vrijednosti imovine je sadašnja vrijednost svih ekonomskih koristi dostupnih u obliku povrata sredstava iz plana ili smanjenja budućih doprinosa koji se uplaćuju u plan.

Sadašnja vrijednost obaveze za definirana primanja je sadašnja vrijednost očekivanih budućih plaćanja potrebnih za namirenje obaveze proizišle iz tekućeg i minulog rada zaposlenika, bez oduzimanja imovine plana.

Imovina plana obuhvata:

- (a) imovinu koju drži fond za dugoročna primanja zaposlenika; i
- (b) kvalificirane polise osiguranja.

Imovina koju drži fond za dugoročna primanja zaposlenika je imovina (osim neprenosivih finansijskih instrumenata koje izdaje izvještajni subjekt):

- (a) koju drži subjekt (fond) koji je pravno odvojen od izvještajnog subjekta i postoji isključivo radi isplaćivanja ili finansiranja primanja zaposlenika; i
- (b) koja je raspoloživa samo za isplatu ili finansiranje primanja zaposlenika, a nije raspoloživa povjericima izvještajnog subjekta (čak ni u slučaju stečaja) i koja ne može biti vraćena izvještajnom subjektu, osim:
  - (i) ako je preostala imovina fonda dovoljna za ispunjenje svih obaveza iz plana ili obaveza izvještajnog subjekta na osnovu primanja zaposlenika; ili
  - (ii) ako se imovina vraća izvještajnom subjektu kako bi mu se nadoknadila primanja zaposlenika koja je već isplatio.

Kvalificirana polisa osiguranja je polisa osiguranja¹ koju izdaje osiguravatelj koji nije povezana strana (kako je definirano u MRS-u 24 - *Objavljivanje povezanih strana*) izvještajnog subjekta, ako se primici na osnovu te polise:

- (a) mogu iskoristiti isključivo za plaćanje ili finansiranje primanja zaposlenih u okviru plana definiranih primanja; i
- (b) nisu raspoloživi vjerovnicima izvještajnog subjekta (čak ni u slučaju stečaja) i ne mogu se isplatiti izvještajnom subjektu, osim:
  - (i) ako primici predstavljaju višak imovine koji nije potreban za ispunjavanje svih povezanih obaveza na osnovu primanja zaposlenika iz polise;
  - (ii) ako se primici vraćaju izvještajnom subjektu kako bi mu se nadoknadila primanja zaposlenih koja je već isplatio.

Fer vrijednost je cijena koja bi bila ostvarena prodajom neke stavke imovine ili plaćena za prenos neke obaveze u redovnoj transakciji među tržišnim učesnicima na datum mjerenja. (Vidjeti MSFI 13 - *Mjerenje fer vrijednosti*.)

Definicije koje se odnose na trošak definiranih primanja

Trošak rada obuhvata:

- (a) **trošak tekućeg rada**, koji je povećanje sadašnje vrijednosti obaveze za definirana primanja kao posljedica rada zaposlenika u tekućem periodu;
- (b) **trošak minulog rada**, koji je promjena sadašnje vrijednosti obaveza za definirana primanja za rad zaposlenika u ranijim periodima nastala kao posljedica izmjene plana (uvođenja ili povlačenja, ili promjena plana definiranih primanja) ili smanjenja (značajnog smanjenja broja zaposlenika obuhvaćenih planom od strane subjekta); i
- (c) svaki gubitak ili dobitak po izmirenju.

¹ Kao što je definirano u MSFI 4 – *Ugovori o osiguranju*, kvalificirana polisa osiguranja nije neophodno ugovor o osiguranju.

Neto kamata na neto obavezu (imovinu) za definirana primanja je promjena neto obaveze (imovine) za definirana primanja tokom perioda kao posljedica protoka vremena.

Ponovna mjerenja neto obaveze (imovine) za definirana primanja obuhvataju:

- (a) aktuarske dobitke i gubitke;
- (b) prinos na imovinu plana, isključujući iznose uključene u neto kamate na neto obavezu (imovinu) za definirana primanja; i
- (c) svaku promjenu učinka gornje granice vrijednosti imovine, isključujući iznose uključene u neto kamate na neto obavezu (imovinu) za definirana primanja.

Aktuarski dobitci i gubici su promjene sadašnje vrijednosti obaveze za definirana primanja koje su posljedica:

- (a) usklađenja na osnovu iskustva (učinaka razlika između ranijih aktuarskih pretpostavki i onoga što se dogodilo u stvarnosti); i
- (b) učinaka promjena aktuarskih pretpostavki.

Prinos na imovinu plana su kamate, dividende i drugi prihodi ostvareni iz imovine plana, zajedno s realiziranim i nerealiziranim dobitcima ili gubicima iz imovine plana, umanjeni za:

- (a) sve troškove upravljanja imovinom plana; i
- (b) sav porez koji sam plan može platiti, osim poreza uključenog u aktuarske pretpostavke upotrijebljene za mjerenje sadašnje vrijednosti obaveze za definirana primanja.

Namirenje je transakcija kojom se ukidaju sve daljnje zakonske ili izvedene obaveze za dio ili sva primanja predviđena planom definiranih primanja, a koja nije isplata primanja zaposlenicima ili u njihovo ime, koja je utvrđena u uslovima plana i uključena u aktuarske pretpostavke.

Kratkoročna primanja zaposlenih

---

9. Kratkoročna primanja zaposlenika uključuju stavke kao što su sljedeće, ako se očekuje da će biti u cijelosti namirena u roku od dvanaest mjeseci od kraja godišnjeg izvještajnog perioda u kojem zaposlenici obavljaju odgovarajući rad:
  - (a) nadnice, plaće i doprinosi za socijalno osiguranje;
  - (b) plaćeni godišnji odmor i plaćeno bolovanje;
  - (c) učešće u raspodjeli dobiti i bonusa; i
  - (d) nenovčana primanja (kao što je zdravstvena njega, korištenje stana, automobila i besplatne ili subvencionirane robe ili usluge) za trenutno zaposlene.
10. Subjekt nije dužan reklasificirati kratkoročno primanje zaposlenika ako dođe do privremene promjene vremena u kojem subjekt očekuje namirenje. Međutim, ako se promijene obilježja primanja (kao što je promjena iz neakumulirajućeg primanja u akumulirajuće primanje) ili ako promjena očekivanog vremena

namirenja nije privremena, onda subjekt razmatra je li primanje još uvijek u skladu s definicijom kratkoročnih primanja zaposlenika.

Priznavanje i mjerenje

Sva kratkoročna primanja zaposlenih

11. Ako je neki zaposlenik tokom obračunskog perioda radio u subjektu, taj subjekt treba da prizna nediskontirani iznos kratkoročnih primanja zaposlenika za koja se očekuje da će biti isplaćen u zamjenu za obavljene rad:
- (a) kao obavezu (obračunati rashod) nakon oduzimanja svih već isplaćenih iznosa. Ako je već isplaćeni iznos veći od nediskontiranog iznosa primanja, subjekt tu razliku priznaje kao imovinu (unaprijed plaćeni rashod), u mjeri u kojoj će taj unaprijed plaćeni iznos dovesti do, na primjer, umanjena budućih plaćanja ili povrata novca.
  - (b) kao rashod, osim u slučaju da se nekim drugim MSFI-jem zahtijeva ili dopušta da se primanja uračunaju u trošak imovine (vidjeti, na primjer, MRS 2 - *Zalihe* i MRS 16 - *Nekretnine, postrojenja i oprema*).
12. U tačkama 13., 16. i 19. se objašnjava kako subjekt treba da primijeni tačku 11. na kratkoročna primanja zaposlenih u obliku plaćenog odsustva i planovima učešća u raspodjeli dobiti i bonusa.

Kratkoročna plaćena odsustva

13. Subjekt je dužan da prizna očekivani trošak kratkoročnih primanja zaposlenih u obliku plaćenog odsustva u skladu s tačkom 11. na sljedeći način:
- (a) u slučaju akumuliranih plaćenih odsustava, onda kada zaposlenici obavljaju rad kojim uvećavaju svoje pravo na buduća plaćena odsustva;
  - (b) u slučaju neakumuliranih plaćenih odsustava, onda kada se to odsustvo dogodi.
14. Subjekt može zaposlenicima plaćati odsustvo iz različitih razloga, uključujući godišnji odmor, bolest i kratkotrajnu nesposobnost za rad, porodijski ili roditeljski dopust, učešće u radu porote ili služenje vojnog roka. Pravo na plaćeno odsustvo dijeli se na dvije kategorije:
- (a) akumulirano i
  - (b) neakumulirano.
15. Akumulirano plaćeno odsustvo je ono koje se prenosi u sljedeće periode i može se iskoristiti u budućim periodima ako se pravo za tekući period ne iskoristi u cjelosti. Akumulirano plaćeno odsustvo može biti stečeno (drugim riječima, zaposlenici imaju pravo na novčanu isplatu za neiskorišteno pravo prilikom napuštanja subjekta) ili nestečeno (kada zaposlenici nemaju pravo na novčanu isplatu za neiskorišteno pravo prilikom napuštanja subjekta). Obaveza nastaje kada zaposlenici obavljaju rad kojim uvećavaju svoje pravo na buduća plaćena

odsustva. Ova obaveza postoji, i priznaje se, čak i kada pravo na novčanu isplatu za plaćeno odsustvo nije stečeno, iako mogućnost da zaposlenici napuste subjekt prije nego iskoriste akumulirana plaćena odsustva bez stečenog prava na novčanu isplatu utječe na mjerenje te obaveze.

- 16. Subjekt je dužan mjeriti očekivani trošak akumuliranih plaćenih odsustava kao dodatni iznos koji očekuje da će platiti kao posljedicu neiskorištenih prava akumuliranih na kraju izvještajnog perioda.**
17. Metodom, koja je navedena u prethodnoj tački, obaveza se mjeri u visini dodatnih plaćanja čiji se nastanak očekuje isključivo zbog činjenice da se primanja akumuliraju. U mnogim slučajevima, subjekt možda neće morati da pravi detaljne izračune kako bi procijenio da ne postoji značajna obaveza za neiskorištena plaćena odsustva. Na primjer, obaveza na osnovu bolovanja mogla bi biti značajna samo ako postoji formalni ili neformalni dogovor da se neiskorišteno plaćeno bolovanje može iskoristiti kao plaćeni godišnji odmor.

Primjer koji ilustrira tačke 16. i 17.

Subjekt ima 100 zaposlenika od kojih svaki ima pravo na pet radnih dana plaćenog bolovanja godišnje. Neiskorišteno bolovanje može se prenijeti u narednu kalendarsku godinu. Prvo se uzima pravo na plaćeno bolovanje u tekućoj godini, a potom neiskorišteno pravo preneseno iz prethodne godine (LIFO osnova). Na dan 31. decembra 20X1. prosječno neiskorišteno pravo je dva dana po zaposleniku. Na osnovu dosadašnjeg iskustva za koje se očekuje da će se nastaviti, subjekt očekuje da će 92 zaposlenika uzeti najviše pet dana bolovanja u 20X2. a da će svaki od preostalih osam zaposlenika koristiti u prosjeku šest i po dana.

Subjekt očekuje da će platiti dodatnih dvanaest dana bolovanja na osnovu neiskorištenog prava akumuliranog na dan 31. decembra 20X1. (po jedan i po dan za svakog od osam zaposlenika). Prema tome, subjekt priznaje obavezu koja je jednaka dvanaest dana plaćenog bolovanja.

18. Neakumulirano plaćeno odsustvo se ne prenosi u naredni period, već ističe ako se pravo iz tekućeg perioda ne iskoristi u cijelosti, te se njime zaposlenicima ne daje pravo na novčanu isplatu za neiskorišteno pravo prilikom napuštanja subjekta. Ovo je uobičajeno kod plaćenog bolovanja (u visini u kojoj neiskorišteno pravo iz prethodnog perioda ne uvećava buduća prava), porodijskog ili roditeljskog dopusta i plaćenog odsustva zbog učestvovanja u radu porote ili služenja vojnog roka. Subjekt ne priznaje obavezu ili rashod sve do trenutka odsustva, zato što se radom zaposlenika ne povećava iznos primanja.

Planovi raspodjele dobiti i bonusa

- 19. Subjekt treba da prizna očekivani trošak za raspodjelu dobiti i isplate bonusa iz tačke 11. onda, i samo onda, kada:**
- (a) subjekt ima sadašnju zakonsku ili izvedenu obavezu da vrši takva plaćanja kao rezultat prošlih događaja; i
  - (b) je moguće izvršiti pouzdanu procjenu te obaveze.

Sadašnja obaveza postoji onda, i samo onda, kada subjekt nema realnu alternativu, osim da izvrši data plaćanja.

20. Prema nekim planovima za raspodjelu dobiti, zaposlenici primaju udio u dobiti samo ako ostanu u subjektu određeni period. Takvi planovi dovode do nastanka izvedene obaveze, zato što zaposlenici obavljaju rad kojim uvećavaju iznos koji im se treba isplatiti ako ostanu u radnom odnosu sve do kraja tog određenog perioda. Mjerenje takve izvedene obaveze odražava mogućnost da neki zaposlenici napuste subjekt bez isplate njihovog udjela u dobiti.

Primjer koji ilustrira tačku 20.

Prema planu raspodjele dobiti, subjekt je dužan određeni dio svoje dobiti za datu godinu isplatiti zaposlenicima koji rade tokom cijele te godine. Ako ni jedan zaposlenik ne napusti subjekt tokom godine, ukupno plaćanje udjela u dobiti za tu godinu će iznositi 3% dobiti. Subjekt procjenjuje da će se zbog fluktuacije zaposlenika iznos za isplatu smanjiti na 2,5% dobiti.

Subjekt priznaje obavezu i rashod u visini od 2,5% dobiti.

21. Subjekt ne mora imati zakonsku obavezu plaćanja bonusa. Ipak, u nekim slučajevima, subjekt ima praksu isplate bonusa. U takvim slučajevima, subjekt ima izvedenu obavezu zato što nema realnu alternativu, osim da isplati dati bonus. Mjerenje izvedene obaveze odražava mogućnost da neki zaposlenici napuste subjekt bez primanja bonusa.
22. Subjekt može pouzdano procijeniti svoju zakonsku ili izvedenu obavezu prema planu raspodjele dobiti ili planu isplate bonusa onda, i samo onda, kada:
- formalni uslovi plana sadrže formulu za određivanje iznosa primanja;
  - subjekt određuje iznose koje treba isplatiti prije nego što se odobri izdavanje finansijskih izvještaja; ili
  - dosadašnja praksa pruža jasan dokaz o iznosu izvedene obaveze subjekta.
23. Obaveza prema planovima raspodjele dobiti i planovima isplate bonusa proizlazi iz rada zaposlenika, a ne iz transakcija s vlasnicima subjekta. Prema tome, subjekt priznaje trošak planova raspodjele dobiti i planova isplate bonusa kao rashod, a ne kao raspodjelu dobiti.
24. Ako se ne očekuje da će isplate po osnovu učešća u dobiti i isplate bonusa u cijelosti biti izmirene u roku od dvanaest mjeseci od kraja godišnjeg izvještajnog perioda u kojem zaposlenici obavljaju odgovarajući rad, ta plaćanja čine ostala dugoročna primanja zaposlenika (vidjeti tačke 153. – 158.).

Objavljivanje

25. Iako ovaj Standard ne zahtijeva posebno objavljivanje kratkoročnih primanja zaposlenika, ono može biti propisano drugim MSFI-jevima. Na primjer, u MRS-u 24 zahtijeva se objavljivanje primanja zaposlenika na ključnim rokovodećim mjestima. U MRS-u 1 – *Prezentacija finansijskih izvještaja* zahtijeva se objavljivanje rashoda po osnovu primanja zaposlenika.

Primanja nakon prestanka zaposlenja: razlika između planova definiranih doprinosa i planova definiranih primanja

26. Primanja nakon prestanka radnog odnosa obuhvataju sljedeće stavke:

- (a) primanja nakon penzionisanja (na primjer, same penzije i paušalne isplate prilikom odlaska u penziju); i
- (b) druga primanja nakon prestanka radnog odnosa, kao što su životno osiguranje nakon prestanka radnog odnosa i zdravstvena zaštita nakon prestanka radnog odnosa.

Aranžmani prema kojima subjekt osigurava primanja nakon prestanka radnog odnosa su planovi primanja nakon prestanka radnog odnosa. Subjekt primjenjuje ovaj Standard na sve takve aranžmane, bez obzira na to obuhvataju li oni osnivanje posebnog subjekta za uplatu doprinosa i isplatu primanja ili ne.

27. U zavisnosti od ekonomske suštine plana, izvedene iz njegovih glavnih uslova i odredbi, planovi primanja nakon prestanka radnog odnosa klasificiraju se ili u planove definiranih doprinosa ili planove definiranih primanja.
28. Planom definiranih doprinosa zakonska ili izvedena obaveza subjekta ograničena je na iznos koji je on pristao uplaćivati u fond. Stoga je iznos primanja nakon prestanka radnog odnosa zaposlenika određen iznosom doprinosa koje je subjekt (a možda i zaposlenik) uplatio u plan primanja nakon prestanka radnog odnosa ili osiguravajućem društvu, zajedno s prinosom ostvarenim na uplaćene doprinose. Kao posljedica toga, aktuarski rizik (da će primanja biti manja od očekivanih) i rizik ulaganja (da će uložena sredstva biti nedovoljna za ostvarivanje očekivanih primanja) u suštini snosi zaposlenik.
29. Primjeri slučajeva u kojima obaveza subjekta nije ograničena na iznos koji je on pristao uplaćivati u fond su oni kada subjekt ima zakonske ili izvedene obaveze na osnovu:
- (a) formule plana primanja koja nije vezana isključivo za iznos doprinosa i prema kojoj je subjekt dužan osigurati daljnje doprinose ako imovina nije dovoljna za isplatu primanja utvrđenih prema toj formuli;
  - (b) garancije, indirektno putem plana ili direktno, određenog prinosa na doprinose; ili
  - (c) neformalnih praksi koje dovode do nastanka izvedene obaveze. Na primjer, izvedena obaveza može nastati kada je subjekt u dosadašnjem poslovanju povećavao primanja za svoje bivše zaposlenike kako bi držali korak s inflacijom, čak i ako za to ne postoji zakonska obaveza.
30. Prema planovima definiranih primanja:
- (a) obaveza subjekta je da svojim sadašnjim i bivšim zaposlenicima osigura ugovorena primanja; i
  - (b) aktuarski rizik (da će trošak primanja biti veći od očekivanog) i rizik ulaganja u suštini snosi subjekt. Ako je aktuarsko iskustvo ili iskustvo ulaganja lošije od očekivanog, obaveza subjekta može se povećati.
31. U tačkama 32. – 49. objašnjena je razlika između planova definiranih doprinosa i planova definiranih primanja u kontekstu planova više poslodavaca, planova definiranih primanja s podjelom rizika između subjekata pod zajedničkom kontrolom, državnih planova i osiguranih primanja.

Planovi više poslodavaca

32. **Subjekt je dužan plan više poslodavaca klasificirati kao plan definiranih doprinosa ili plan definiranih primanja u skladu s uslovima plana (uključujući svaku izvedenu obavezu koja prevazilazi formalne uslove).**
33. **Ako subjekt učestvuje u planu definiranih primanja više poslodavaca, i ako se ne primjenjuje tačka 34., subjekt je dužan:**
- (a) **obračunati svoj proporcionalni udio u obavezi za definirana primanja, imovini plana i trošku povezanom s planom na isti način kao i za svaki drugi plan definiranih primanja; i**
  - (b) **objaviti informacije propisane tačkama 135. – 148. (isključujući tačku 148.(d)).**
34. **Ako na raspolaganju nema dovoljno informacija za primjenu računovodstva definiranih primanja u okviru plana definiranih primanja više poslodavaca, subjekt je dužan:**
- (a) **obračunati plan u skladu sa tačkama 51. i 52. kao da je riječ o planu definiranih doprinosa; i**
  - (b) **objaviti informacije propisane tačkom 148.**
35. Jedan od primjera plana definiranih primanja više poslodavaca je onaj u kojem:
- (a) se plan finansira po principu plaćanja obaveza kako nastaju: doprinosi se utvrđuju na nivou za koji se očekuje da će biti dovoljan za isplatu primanja koja dospijevaju u istom periodu, dok će se buduća primanja zarađena u tekućem periodu isplaćivati iz budućih doprinosa; i
  - (b) se primanja zaposlenika utvrđuju prema dužini njihovog radnog staža, a uključeni subjekti nemaju realnu opciju povlačenja iz plana bez plaćanja doprinosa za primanja koja su zaposlenici zaradili do datuma povlačenja iz plana. Takav plan dovodi do nastanka aktuarskog rizika za subjekt: ako je konačni trošak već zarađenih primanja na kraju izvještajnog perioda viši od očekivanog, subjekt će morati povećati svoje doprinose ili uvjeriti zaposlenike da prihvate smanjenje primanja. Stoga je takav plan - plan definiranih primanja.
36. Ako je na raspolaganju dovoljno informacija o planu definiranih primanja više poslodavaca, subjekt obračunava svoj proporcionalni udio u obavezi za definirana primanja, imovini plana i trošku nakon prestanka radnog odnosa povezanih s planom na isti način kao i za svaki drugi plan definiranih primanja. Međutim, subjekt možda neće moći dovoljno pouzdano odrediti svoj udio u osnovnom finansijskom položaju i finansijskom uspjehu plana za računovodstvene svrhe. Do toga može doći ako:
- (a) su planom uključeni subjekti izloženi aktuarskom riziku povezanom sa sadašnjim i bivšim zaposlenicima drugih subjekata, zbog čega ne postoji dosljedna i pouzdana osnova za raspoređivanje obaveze, imovine plana i troškova na pojedinačne subjekte koji učestvuju u planu; ili
  - (b) subjekt nema pristup dovoljnim informacijama o planu koje zadovoljavaju zahtjeve ovog Standarda.

U tim slučajevima subjekt računovodstveno tretira plan kao da je riječ o planu definiranih doprinosa i objavljuje informacije propisane u tački 148.

37. Između plana više poslodavaca i učesnika u planu može postojati ugovor kojim se utvrđuje kako će se učesnicima isplaćivati višak iz plana (ili finansirati manjak). Učesnik plana više poslodavaca koji ima takav ugovor, i koji plan obračunava kao plan definiranih doprinosa u skladu sa tačkom 34., je dužan da prizna imovinu ili obavezu proizašlu iz ugovora kao i nastale prihode ili rashode u dobit ili gubitak.

Primjer koji ilustrira tačku 37.

Subjekt učestvuje u planu definiranih primanja više poslodavaca u sklopu kojeg se ne provodi vrednovanje plana u skladu sa MRS-om 19. Subjekt, stoga, plan tretira kao da je riječ o planu definiranih doprinosa. Procjena sredstava za finansiranje koja se ne provodi u skladu sa MRS-om 19 pokazuje manjak u planu od 100 milijuna v.j.^(a). U planu je ugovorom definiran vremenski raspored uplate doprinosa poslodavaca koji učestvuju u planu kojim će se manjak eliminirati tokom sljedećih pet godina. Ukupni iznos doprinosa subjekta na osnovu ugovora je 8 milijuna v.j.

Subjekt priznaje obavezu po osnovu doprinosa usklađenu za vremensku vrijednost novca te u istom iznosu iskazuje rashod u dobiti ili gubitku.

(a) U ovom Standardu monetarni iznosi su izraženi kao 'valutne jedinice (v.j.)'.

38. Planovi više poslodavaca se razlikuju od zajednički upravljanih planova. Zajednički upravljani planovi su samo puki zbir planova jednog poslodavca kombiniranih kako bi se poslodavcima koji učestvuju u planu omogućilo da udruže svoja sredstva u svrhu ulaganja i smanjenja troškova upravljanja i administrativnih troškova, ali su potraživanja različitih poslodavaca razdvojena radi isključive koristi njihovih vlastitih zaposlenih. Zajednički upravljani planovi ne stvaraju posebne računovodstvene probleme, jer su informacije lako dostupne da se s njima postupa na isti način kao i sa svakim drugim planom jednog poslodavca, i jer takvi planovi ne izlažu subjekte koji u njima učestvuju aktuarskim rizicima povezanim sa sadašnjim i bivšim zaposlenicima drugih subjekata. Definicije ovoga Standarda zahtijevaju da subjekt klasificira zajednički upravljani plan kao plan definiranih doprinosa ili kao plan definiranih primanja u skladu sa uslovima plana (uključujući svaku izvedenu obavezu koja prevazilazi formalne uslove).
39. **Pri utvrđivanju vremena priznavanja i načina mjerenja obaveze koja se odnosi na zatvaranje plana definiranih primanja više poslodavaca ili povlačenje subjekta iz plana definiranih primanja više poslodavaca, subjekt primjenjuje MRS 37 - Rezerviranja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina.**

Planovi definiranih primanja u kojima rizik dijele različiti subjekti pod zajedničkom kontrolom

40. Planovi definiranih primanja u kojima rizike dijele subjekti pod zajedničkom kontrolom, na primjer matični subjekt i njegova zavisna društva, nisu planovi više poslodavaca.
41. Subjekt koji učestvuje u takvom planu pribavlja informacije o planu kao cjelini, vrednovanom u skladu s ovim Standardom na osnovu pretpostavki koje se primjenjuju na plan kao cjelinu. Ako postoji ugovor ili službena politika u skladu

s kojima se pojedinačnim subjektima unutar grupe zaračunavaju neto troškovi definiranih primanja za plan kao cjelinu vrednovan u skladu s ovim Standardom, subjekt u svojim odvojenim ili pojedinačnim finansijskim izvještajima priznaje tako zaračunati neto trošak definiranih primanja. Ako ne postoji takav ugovor ili takva politika, neto trošak definiranih primanja priznaje se u odvojenim ili pojedinačnim finansijskim izvještajima onog subjekta unutar grupe koji je pravno poslodavac koji nosilac plana. Ostali subjekti unutar grupe u svojim odvojenim ili pojedinačnim finansijskim izvještajima priznaju trošak u iznosu jednakom doprinosu koji trebaju platiti za dati period.

42. Učešće u takvom planu je za svaki subjekt unutar grupe transakcija s povezanom stranom. Prema tome, subjekt je dužan da u svojim odvojenim ili pojedinačnim finansijskim izvještajima objavi informacije propisane tačkom 149.

Državni planovi

43. **Subjekt računovodstveno iskazuje državni plan na isti način kao plan više poslodavaca (vidjeti tačke 32. -39.).**
44. Državni planovi se uspostavljaju zakonodavstvom da bi se njima obuhvatili svi subjekti (ili svi subjekti određene kategorije, na primjer, određene privredne djelatnosti), i njima upravlja državna ili lokalna uprava ili neko drugo tijelo (na primjer nezavisna agencija posebno osnovana u tu svrhu) koje nije pod kontrolom ili utjecajem izvještajnog subjekta. Nekim se planovima koje uspostavlja subjekt osiguravaju obavezna primanja, kao zamjena za primanja koja bi inače bila obuhvaćena državnim planom, i dopunska primanja na dobrovoljnoj osnovi. Takvi planovi nisu državni planovi.
45. Državni planovi se karakteriziraju ili kao planovi definiranih primanja ili planovi definiranih doprinosa, zavisno od obaveze subjekta prema tom planu. Mnogi državni planovi se finansiraju po principu plaćanja obaveza kada one nastanu: doprinosi se utvrđuju na nivou koji se očekuje da će biti dovoljan za isplatu primanja koja dospijevaju u istom periodu, dok će se buduća primanja zarađena u tekućem periodu isplaćivati iz budućih doprinosa. Bez obzira na to, u većini državnih planova subjekt nema nikakvu zakonsku ili izvedenu obavezu isplaćivanja tih budućih primanja: njegova jedina obaveza je plaćanje doprinosa po dospelju, a ako prestane zapošljavati članove državnog plana, subjekt neće imati nikakvu obavezu isplaćivati primanja koja su njegovi zaposlenici zaradili prethodnih godina. Iz tog razloga su državni planovi obično planovi definiranih doprinosa. Međutim, ako je državni plan plan definiranih primanja, subjekt primjenjuje tačke 32. -39.

Osigurana primanja

46. **Subjekt može platiti premije osiguranja da bi finansirao plan primanja poslije prestanka zaposlenja. Subjekt je dužan da tretira takav plan kao plan definiranih doprinosa, osim ako će subjekt imati (bilo direktno ili indirektno putem plana) zakonsku ili izvedenu obavezu da:**
- (a) **ili direktno isplati primanja zaposlenih kada dospiju za isplatu;**
  - (b) **ili da plati naknadne iznose ako osiguratelj ne isplati sva buduća primanja zaposlenih koja se odnose na rad u tekućem i ranijim periodima.**

Ako subjekt zadrži takvu zakonsku ili izvedenu obavezu, dužan je da tretira dati plan kao plan definiranih primanja.

47. Primanja koja su osigurana polisom osiguranja ne moraju imati direktnu ili automatsku vezu s obavezama subjekta za primanja zaposlenih. Planovi primanja poslije prestanka zaposlenja koji obuhvataju polise osiguranja podložni su istom razlikovanju u pogledu računovodstva i finansiranja kao i ostali finansirani planovi.
48. Tamo gdje subjekt finansira obaveze za primanja poslije prestanka zaposlenja doprinosom u vidu polise osiguranja prema kojoj subjekt (direktno ili indirektno putem plana, kroz mehanizam utvrđivanja budućih premija ili kroz odnos strane povezane s osigurateljem) zadržava zakonsku ili izvedenu obavezu, plaćanje premije ne smatra se aranžmanom definiranog doprinosa. Iz toga slijedi da subjekt:
- kvalificiranu polisom osiguranja računovodstveno iskazuje kao imovinu plana (vidjeti tačku 8.); i
  - priznaje ostale polise osiguranja kao pravo na naknadu (ako te polise ispunjavaju uslove iz tačke 116.).
49. Tamo gdje je polisa osiguranja na ime određenog učesnika plana ili grupe učesnika plana, a subjekt nema zakonsku ili izvedenu obavezu da pokrije bilo kakav gubitak u vezi s polisom, subjekt nema obavezu da isplati primanja zaposlenima, i jedino osiguratelj snosi odgovornost za isplate tih primanja. Isplata fiksnih premija prema takvim ugovorima je, u stvari, podmirenje obaveze za primanja zaposlenih, a ne ulaganje da se ispuni obaveza. Kao posljedica navedenog, subjekt nema više ni imovinu ni obavezu. Prema tome, subjekt postupa s takvim plaćanjima kao s doprinosima koji se koji se uplaćuju u plan definiranih doprinosa.

Primanja nakon prestanka zaposlenja: planovi definiranih doprinosa

---

50. Računovodstvo planova definiranih doprinosa je jednostavno jer je obaveza izvještajnog subjekta za svaki period određena iznosima koje treba uplatiti za taj period. Shodno tome, za mjerenje obaveze ili rashoda nisu potrebne nikakve aktuarske pretpostavke, jer ne postoji mogućnost nikakvih aktuarskih dobitaka ili gubitaka. Štoviše, te obaveze se mjere po nediskontiranoj osnovi, osim u slučaju da se očekuje njihovo potpuno namirenje u roku od dvanaest mjeseci od kraja godišnjeg izvještajnog perioda u kojem zaposlenici obavljaju odgovarajući rad.

Priznavanje i mjerenje

51. **Kada je zaposlenik u određenom periodu radio u subjektu, subjekt priznaje doprinos koji treba uplatiti u plan definiranih doprinosa u zamjenu za taj rad:**
- kao obavezu (obračunate rashode) nakon oduzimanja svih već plaćenih doprinosa. Ako su već plaćeni doprinosi veći od doprinosa za obavljani rad prije kraja izvještajnog perioda, subjekt tu razliku priznaje kao imovinu (unaprijed plaćeni trošak) u mjeri u kojoj će unaprijed plaćeni iznos dovesti do, na primjer, smanjenja budućih plaćanja ili povrata novca;

- (b) kao rashod, osim ako se nekim drugim MSFI-jem propisuje ili dopušta da se doprinosi uračunaju u trošak imovine (vidjeti, na primjer, MRS 2 i MRS 16).

52. Doprinosi koji se uplaćuju u plan definiranih doprinosa i za koje se ne očekuje da će biti u cijelosti namireni u roku od dvanaest mjeseci od kraja godišnjeg izvještajnog perioda u kojem zaposlenici obavljaju odgovarajući rad, diskontiraju se primjenom diskontne stope navedene u tački 83.

Objavljivanje

53. Subjekt treba objaviti iznos priznat kao rashod za planove definiranih doprinosa.
54. Tako gdje to zahtijeva MRS 24, subjekt objavljuje informacije o doprinosima koji se uplaćuju u plan definiranih doprinosa za zaposlene na ključnim rukovodećim mjestima.

Primanja nakon prestanka zaposlenja: planovi definiranih primanja

---

55. Računovodstvo planova definiranih primanja je složeno, jer su za mjerenje obaveze i rashoda potrebne aktuarske pretpostavke i jer postoji mogućnost nastanka aktuarskih dobitaka i gubitaka. Osim toga, obaveze se mjere na diskontiranoj osnovi jer mogu biti namirene mnogo godina nakon što je zaposlenik obavio odgovarajući rad.

Priznavanje i mjerenje

56. Planovi definiranih primanja mogu biti bez osiguranih finansijskih sredstava, ili mogu u cijelosti ili djelomično biti finansirani doprinosima koje subjekt, a ponekad i njegovi zaposlenici, uplaćuju u subjekt ili fond koji je pravno odvojen od izvještajnog subjekta i iz kojeg se isplaćuju primanja zaposlenicima. Isplata finansiranih primanja kada dospiju na naplatu zavisi ne samo od finansijskog položaja i uspjeha ulaganja fonda, nego i o sposobnosti i spremnosti subjekta da nadoknadi svaki manjak imovine fonda. Prema tome, subjekt u suštini preuzima aktuarski rizik i rizik ulaganja povezan s planom. Shodno tome, rashod priznat na osnovu plana definiranih primanja nije neophodno iznos doprinosa koji dopijevaju u tom periodu.
57. Računovodstvo planova definiranih primanja u subjektu uključuje sljedeće korake:
- (a) utvrđivanje manjka ili viška. To obuhvata:
- (i) primjenu aktuarske metode, odnosno metode kreditiranja projicirane jedinice, s ciljem pouzdane procjene konačnog troška subjekta za primanje koje je zaposlenik zaradio u zamjenu za svoj tekući i minuli rad (vidjeti tačke 67. – 69.). To od subjekta zahtijeva da utvrdi koji se iznos primanja može pripisati tekućim i ranijim periodima (vidjeti tačke 70. – 74.) te procijeni (aktuarske pretpostavke) demografske varijable (kao što su fluktuacija broja zaposlenih i smrtnost zaposlenika) i finansijske varijable (kao što

- je buduće povećanje plaća i troškova zdravstvene zaštite) koje će utjecati na trošak primanja (vidjeti tačke 75. – 98.);
- (ii) diskontiranje navedenog primanja radi utvrđivanja sadašnje vrijednosti obaveze za definirana primanja i troškove tekućeg rada (vidjeti tačke 67. – 69. i 83. – 86.);
  - (iii) oduzimanje fer vrijednosti sve imovine plana (vidjeti tačke 113. – 115.) od sadašnje vrijednosti obaveze za definirana primanja;
- (b) utvrđivanje iznosa neto obaveze (imovine) za definirana primanja kao iznosa manjka, odnosno viška utvrđenog pod (a), i usklađenog za svaki efekat ograničavanja neto imovine na osnovu definiranih primanja do gornje granice vrijednosti te imovine (vidjeti tačku 64.);
- (c) utvrđivanje iznosa koji se priznaju u dobit ili gubitak:
- (i) troška tekućeg rada (vidjeti tačke 70. –74.);
  - (ii) svakog troška minulog rada te dobitka ili gubitka po namirenju (vidjeti tačke 99. –112.);
  - (iii) neto kamata na neto obavezu (imovinu) za definirana primanja (vidjeti tačke 123. –126.);
- (d) utvrđivanje rezultata ponovnog vrednovanja neto obaveze (imovine) za definirana primanja koji se priznaju u ostalu sveobuhvatnu dobit i obuhvataju:
- (i) aktuarske dobitke i gubitke (vidjeti tačke 128. i 129.);
  - (ii) prinos na imovinu plana, isključujući iznose uključene u neto kamate na neto obavezu (imovinu) za definirana primanja (vidjeti tačku 130.); i
  - (iii) svaku promjenu učinka gornje granice vrijednosti imovine (vidjeti tačku 64.), isključujući iznose uključene u neto kamate na neto obavezu (imovinu) za definirana primanja.

Ako subjekt ima više planova definiranih primanja, navedene postupke primjenjuje na svaki značajan plan odvojeno.

- 58. Subjekt je dužan da utvrđuje neto obavezu (imovinu) za definirana primanja dovoljno redovno da se iznosi priznati u finansijskim izvještajima ne bi značajno razlikovali od iznosa koji će se utvrditi na kraju izvještajnog perioda.**
59. Ovim se Standardom subjekt podstiče, ali se od njega ne zahtijeva, da za mjerenje svih materijalnih obaveza na osnovu primanja nakon prestanka radnog odnosa angažira ovlaštenog aktuara. Iz praktičnih razloga, subjekt može prije kraja izvještajnog perioda od ovlaštenog aktuara zatražiti detaljno vrednovanje obaveze. Bez obzira na to, rezultati vrednovanja se ažuriraju za sve materijalne transakcije i druge značajne promjene okolnosti (uključujući promjene tržišnih cijena i kamatnih stopa) sve do kraja izvještajnog perioda.
60. U nekim slučajevima, procjenama, prosjecima i skraćenim izračunima mogu se osigurati pouzdane približne vrijednosti detaljnih izračuna prikazanih u ovom Standardu.

Računovodstvo izvedene obaveze

61. **Subjekt je dužan da obračuna ne samo svoju zakonsku obavezu prema formalnim uslovima plana definiranih primanja, već i svaku izvedenu obavezu koja nastaje iz neformalne prakse subjekta. Neformalna praksa dovodi do izvedene obaveze, ako subjekt nema realnu alternativu nego da zaposlenima isplati primanja. Primjer izvedene obaveze je kada bi promjena neformalne prakse subjekta mogla nanijeti neprihvatljivu štetu njegovim odnosima sa zaposlenima.**
62. Formalni uslovi plana definiranih primanja mogu dozvoljavati subjektu da okonča svoju obavezu prema tom planu. Bez obzira na to, obično je teško okončati obavezu plana (bez isplate) ako namjerava zadržati zaposlene. Stoga, u nedostatku dokaza za suprotno, računovodstvo primanja nakon prestanka zaposlenja pretpostavlja da će subjekt, koji sada obećava takva primanja, nastaviti to činiti i tokom preostalog radnog vijeka zaposlenih.

Izveštaj o finansijskom položaju

63. **Subjekt priznaje neto obavezu (imovinu) za definirana primanja u izvještaju o finansijskom položaju.**
64. **Ako subjekt u planu definiranih primanja ostvaruje višak, neto imovinu za definirana primanja mjeri manjom od sljedećih vrijednosti:**
- (a) **viškom iz plana definiranih primanja; i**
  - (b) **gornjom granicom vrijednosti imovine koja se utvrđuje primjenom diskontne stope navedene u tački 83.**
65. Neto imovina za definirana primanja može nastati zbog više uplaćenih sredstava u plan definiranih primanja ili zbog aktuarskih dobitaka. U tim slučajevima, subjekt priznaje neto imovinu za definirana primanja, zato što:
- (a) subjekt kontrolira resurse, što predstavlja sposobnost korištenja viška radi stvaranja budućih primanja,
  - (b) je kontrola rezultat prošlih događaja (doprinosi koje je uplatio subjekt i rad koji je izvršio zaposleni), i
  - (c) su subjektu raspoložive buduće ekonomske koristi u obliku smanjenja budućih doprinosa ili povrata novca, bilo direktno subjektu ili indirektno u drugi plan koji ima manjak. Gornja granica vrijednosti imovine je sadašnja vrijednost navedenih budućih primanja.

Priznavanje i mjerenje: sadašnja vrijednost obaveza za definirana primanja i trošak tekućeg rada

66. Na konačni trošak plana definiranih primanja mogu utjecati mnoge varijable, kao što su visina zadnje plaće, fluktuacija i smrtnost zaposlenika, doprinosi zaposlenika i kretanja u troškovima zdravstvene zaštite. Konačni trošak plana je neizvjestan a ta neizvjesnost će vjerovatno potrajati duže vrijeme. Za mjerenje sadašnje vrijednosti obaveza na osnovu primanja nakon prestanka radnog odnosa i s njima povezanih troškova tekućeg rada neophodno je:

- (a) primijeniti aktuarsku metodu vrednovanja (vidjeti tačke 67. – 69.);
- (b) primanja rasporediti na periode rada (vidjeti tačke 70. – 74.); i
- (c) izvesti aktuarske pretpostavke (vidjeti tačke 75. – 98.).

Aktuarska metoda vrednovanja

67. Subjekt primjenjuje metodu projicirane kreditne jedinice za određivanje sadašnje vrijednosti svojih obaveza za definirana primanja i povezanih troškova tekućeg rada i, ako je primjenjivo, troška minulog rada.

68. Metoda projicirane kreditne jedinice (ponekad se naziva metoda obračuna primanja proporcionalno radu ili metoda određivanja primanja prema godinama radnog staža) podrazumijeva da svaki period rada dovodi do nastanka dodatne jedinice prava na primanje (vidjeti tačke 70. – 74.) i mjeri svaku tu jedinicu zasebno kako bi se utvrdila konačna obaveza (vidjeti tačke 75. – 98.).

Primjer koji ilustrira tačku 68.

Paušalni iznos primanja dopijeva za isplatu nakon prestanka rada u iznosu od jedan posto zadnje plaće za svaku godinu radnog staža. Plata u prvoj godini je 10 000 v.j, uz pretpostavku da će svake godine rasti po 7 posto (složeni kamatni račun). Primijenjena diskontna stopa je 10 posto godišnje. U sljedećoj tabeli je prikazano kako se obaveza izračunava za zaposlenika za kojeg se očekuje da napusti subjekt na kraju pete godine, uz pretpostavku da se aktuarske pretpostavke neće mijenjati. Zbog jednostavnosti, u ovom primjeru su izostavljena dodatna usklađenja potrebna za prikaz vjerovatnoće da zaposlenik napusti subjekt na raniji ili kasniji datum.

Godina	1	2	3	4	5
	v.j.	v.j.	v.j.	v.j.	v.j.
<i>Primanje se pripisuje:</i>					
– prethodnim godinama	0	131	262	393	524
– tekućoj godini (1% zadnje plate)	131	131	131	131	131
– tekućoj i prethodnim godinama	131	262	393	524	655
Početna obaveza	–	89	196	324	476
Kamata od 10%	–	9	20	33	48
Trošak tekućeg rada	89	98	108	119	131
Zaključna obaveza	89	196	324	476	655

Napomena:

- 1 Početna obaveza je sadašnja vrijednost primanja, pripisanih ranijim godinama.
- 2 Trošak tekućeg rada je sadašnja vrijednost primanja pripisanih tekućoj godini.

Primjer koji ilustrira tačku 68.

3 *Zaključna obaveza je sadašnja vrijednost primanja pripisanih tekućoj i prethodnim godinama.*

69. Subjekt diskontira cijelu obavezu na osnovu primanja nakon prestanka radnog odnosa čak i ako očekuje da će dio obaveze biti namiren u roku od dvanaest mjeseci nakon izvještajnog perioda.

Pripisivanje primanja periodima rada

70. **Pri utvrđivanju sadašnje vrijednosti obaveza za definirana primanja i povezanog troška tekućeg rada i, ako je primjenjivo, troška minulog rada, subjekt je dužan pripisati primanje periodima rada prema formuli za obračun primanja navedenoj u planu. Međutim, ako će rad zaposlenika u kasnijim godinama dovesti do znatno većeg iznosa primanja nego u ranijim godinama, subjekt primanja pripisuje pravolinijski:**
- (a) **od datuma kada je rad zaposlenika prvi put doveo do nastanka prava na primanja iz plana (neovisno o tome jesu li primanja uslovljena daljnjim radom ili nisu), sve do**
  - (b) **datuma kada daljnji rad zaposlenika neće dovesti do nastanka nikakvog značajnog iznosa daljnjih primanja iz plana, osim iz daljnjeg povećanja plaće.**
71. U skladu s metodom projicirane kreditne jedinice, subjekt primanje mora pripisati tekućem periodu (radi utvrđivanja troška tekućeg rada), kao i tekućim i ranijim periodima (radi utvrđivanja sadašnje vrijednosti obaveza za definirana primanja). Subjekt primanje pripisuje periodima u kojima nastaje obaveza osiguravanja primanja nakon prestanka radnog odnosa. Ta obaveza nastaje kada zaposlenici rade u zamjenu za primanja nakon prestanka radnog odnosa za koja subjekt očekuje da će ih isplaćivati u budućim izvještajnim periodima. Aktuarske tehnike omogućavaju subjektu da dovoljno pouzdano izmjeri navedene obaveze kako bi opravdao priznavanje obaveze.

Primjer koji ilustrira tačku 71.

1. Prema planu definiranih primanja, za svaku godinu radnog staža se prilikom odlaska u penziju isplaćuje paušalni iznos primanja od 100 v.j.
Primanje od 100 v.j. pripisuje se svakoj godini. Trošak tekućeg rada je sadašnja vrijednost od 100 valutnih jedinica. Sadašnja vrijednost obaveze za definirana primanja je sadašnja vrijednost od 100 v.j. pomnožena s brojem godina radnog staža do kraja izvještajnog perioda.
Ako je primanje plativo odmah kada zaposlenik napušta subjekt, trošak tekućeg rada i sadašnja vrijednost obaveze za definirana primanja određuju se prema datumu očekivanog odlaska zaposlenika. Prema tome, trošak tekućeg rada i sadašnja vrijednost obaveze za definirana primanja su, zbog efekta diskontiranja, manji od iznosa koji bi bili utvrđeni da je zaposlenik otišao na kraju izvještajnog perioda.
2. Planom je predviđena mjesečna penzija u visini 0,2 posto zadnje plaće za svaku godinu radnog staža. Penzija se isplaćuje od navršene 65. godine života.
Primanje koje je na očekivani datum odlaska u penziju jednako sadašnjoj vrijednosti mjesečne penzije u visini 0,2 posto procijenjene zadnje plaće i plativo od očekivanog datuma odlaska u penziju do očekivanog datuma smrti, pripisuje se svakoj godini radnog staža. Trošak tekućeg rada je sadašnja vrijednost tako utvrđenog primanja. Sadašnja vrijednost obaveze za definirana primanja je sadašnja vrijednost mjesečnih penzija u visini 0,2 posto zadnje plaće pomnožena brojem godina radnog staža do kraja izvještajnog perioda. Trošak tekućeg rada i sadašnja vrijednost obaveze za definirana primanja se diskontiraju jer isplata penzija počinje sa 65. godinom života.

72. Radom zaposlenika nastaje obaveza na osnovu plana definiranih primanja, čak i ako su ta primanja uslovljena budućim radnim odnosom (drugim riječima, primanja nisu stečeno pravo). Radom zaposlenika prije datuma stjecanja prava nastaje izvedena obaveza jer se, na kraju svakog uzastopnog izvještajnog perioda, smanjuje obim budućeg rada koji zaposlenik mora odraditi kako bi ostvario pravo na primanje. Subjekt, pri mjerenju obaveze za definirana primanja, uzima u obzir vjerovatnoću da neki zaposlenici neće ispuniti sve uslove za stjecanje prava na primanje. Slično tome, iako određena primanja nakon prestanka radnog odnosa, na primjer primanja u sklopu zdravstvene zaštite nakon prestanka radnog odnosa, postaju plativa samo ako određeni događaj nastupi kada zaposlenik nije više u radnom odnosu, obaveza nastaje kada zaposlenik obavlja rad kojim će ostvariti pravo na primanje u slučaju da se navedeni događaj desi. Vjerovatnoća nastanka određenog događaja utječe na mjerenje obaveze, ali ne određuje postojanje obaveze.

Primjeri koji ilustriraju tačku 72.

1. Iz plana se isplaćuje primanje od 100 v.j. za svaku godinu radnog staža. Pravo na primanje stječe se nakon deset godina radnog staža.

Primanje od 100 v.j. pripisuje se svakoj godini. U svakoj od prvih deset godina trošak tekućeg rada i sadašnja vrijednost obaveze odražavaju vjerovatnoću da zaposlenik neće navršiti deset godina radnog staža.

2. Iz plana se isplaćuje primanje od 100 v.j. za svaku godinu radnog staža, osim za rad prije navršenih 25 godina života. Pravo na primanja stiče se odmah.

Primanje se ne pripisuje radu prije 25. godine života jer se radom prije tog datuma ne stiče pravo na primanja (uslovljena ili bezuslovna). Primanje od 100 v.j. pripisuje se svakoj sljedećoj godini.

73. Obaveza se povećava do datuma od kojeg zaposlenik svojim daljnjim radom neće ostvariti nikakav značajan iznos budućih primanja. Prema tome, sva se primanja pripisuju periodima koji završavaju s tim datumom ili prije njega. Primanje se pripisuje pojedinim obračunskim periodima prema formuli za obračun primanja navedenoj u planu. Međutim, ako će rad zaposlenika u kasnijim godinama dovesti do značajno višeg nivoa primanja nego ranijih godina, subjekt pripisuje primanje prema pravolinijskoj osnovi sve do datuma od kojeg budući rad zaposlenika više neće dovesti do značajnog iznosa budućih primanja. Razlog za to je taj što će rad zaposlenika u cijelom periodu konačno dovesti do primanja na navedenom višem nivou.

Primjeri koji ilustriraju tačku 73.

1. Iz plana se isplaćuje paušalno primanje od 1.000 v.j. koja se stiče nakon deset godina radnog staža. U planu nije predviđeno nikakvo daljnje primanje za naknadni rad.

Primanje od 100 v.j. (1.000 podijeljeno s 10) pripisuje se svakoj od prvih deset godina.

Trošak tekućeg rada u svakoj od prvih deset godina odražava vjerovatnoću da zaposlenik možda neće navršiti deset godina radnog staža. Nikakvo primanje se ne pripisuje sljedećim godinama.

Primjeri koji ilustriraju tačku 73.

2. Iz plana se isplaćuje paušalni iznos otpremnine od 2.000 v.j. za odlazak u penziju svim zaposlenicima koji su u dobi od 55 godina još uvijek u radnom odnosu i imaju više od dvadeset godina radnog staža, ili koji su u dobi od 65 godina i još uvijek u radnom odnosu bez obzira na dužinu radnog staža.

Za zaposlenike koji su se zaposlili prije 35. godine života, rad prvo dovodi do primanja predviđenih planom za one s 35 godina života (zaposlenik može napustiti subjekt u 30. godini i vratiti se u 33. godini, bez utjecaja na iznos ili vrijeme isplate primanja). Navedena primanja su uslovljena daljnjim radom. Također, rad koji se obavlja poslije 55. godine života neće dovesti do značajnog iznosa daljnjih primanja. Za navedene zaposlenike subjekt pripisuje primanje od 100 v.j. (2.000 v.j. podijeljeno s 20) svakoj godini od 35. do 55. godine života.

Za zaposlenike koji se zaposle između 35. i 45. godine života, rad duži od dvadeset godina neće dovesti do značajnog iznosa daljnjih primanja. Za navedene zaposlenike subjekt pripisuje primanje od 100 (2.000 v.j. podijeljeno s 20) svakoj od prvih dvadeset godina.

Za zaposlenike koji se zaposle u 55. godini života, rad duži od deset godina neće dovesti do značajnog iznosa daljnjih primanja. Za navedene zaposlenike subjekt pripisuje primanje od 200 v.j. (2.000 v.j. podijeljeno s 10) svakoj od prvih deset godina.

Za sve zaposlenike trošak tekućeg rada i sadašnja vrijednost obaveze odražavaju vjerovatnoću da zaposlenik možda neće navršiti potreban radni staž.

3. Iz plana zdravstvenog osiguranja nakon prestanka radnog odnosa nadoknađuje se 40 posto troškova zdravstvene zaštite nakon prestanka radnog odnosa zaposlenika ako zaposlenik napusti subjekt nakon više od deset i manje od dvadeset godina radnog staža i 50 posto navedenih troškova ako zaposlenik napusti subjekt poslije dvadeset ili više godina radnog staža.

U skladu s formulom za obračun primanja navedenoj u planu, subjekt pripisuje 4 posto sadašnje vrijednosti očekivanih troškova zdravstvene zaštite (40 posto podijeljeno s deset) svakoj od prvih deset godina i 1 posto (10 posto podijeljeno s deset) svakoj od drugih deset godina. Trošak tekućeg rada u svakoj godini odražava vjerovatnoću da zaposlenik možda neće navršiti radni staž potreban za ostvarivanje dijela primanja ili cjelokupnog primanja. Nikakva se primanja ne pripisuju za zaposlenike za koje se očekuje da će napustiti subjekt u roku od deset godina.

Primjeri koji ilustriraju tačku 73.

4. Iz plana zdravstvenog osiguranja nakon prestanka radnog odnosa nadoknađuje se 10 posto troškova zdravstvene zaštite nakon prestanka radnog odnosa zaposlenika ako zaposlenik napusti subjekt nakon više od deset i manje od dvadeset godina radnog staža, i 50 posto navedenih troškova ako zaposlenik napusti subjekt poslije dvadeset ili više godina radnog staža.

Rad u kasnijim godinama dovest će do značajno višeg nivoa primanja nego u ranijim godinama. Prema tome, za zaposlenike za koje se očekuje da napuste subjekt nakon dvadeset ili više godina, subjekt pripisuje primanje pravolinijski u skladu sa tačkom 71. Rad poslije dvadeset godina radnog staža neće dovesti do značajnog iznosa daljnjih primanja. Prema tome, primanje koje se pripisuje svakoj od prvih dvadeset godina je 2,5 posto sadašnje vrijednosti očekivanih troškova zdravstvene zaštite (50 posto podijeljeno s dvadeset).

Za zaposlenike za koje se očekuje da napuste subjekt nakon deset do dvadeset godina radnog staža, primanje koje se pripisuje svakoj od prvih deset godina iznosi jedan posto sadašnje vrijednosti očekivanih troškova zdravstvene zaštite.

Za navedene zaposlenike se ne pripisuje primanje na osnovu rada između kraja desete godine i procijenjenog datuma napuštanja subjekta.

Nikakva primanja se ne pripisuju za zaposlenike za koje se očekuje da će napustiti subjekt u roku od deset godina.

74. Ako je iznos primanja konstantan udio zadnje plaće za svaku godinu radnog staža, buduće povećanje plaća će utjecati na iznos potreban za izmirenje obaveze koja postoji na osnovu rada prije kraja izvještajnog perioda, ali neće dovesti do nastanka dodatne obaveze. Stoga:
- (a) za potrebe tačke 70.(b), povećanje plaće ne dovodi do daljnjih primanja, čak ni ako iznos primanja zavisi od zadnje plaće; i
  - (b) iznos primanja koji se pripisuje svakom periodu je konstantan udio plaće za koju se to primanje vezuje.

Primjer koji ilustrira tačku 74.

Zaposlenici imaju pravo na primanje u visini 3 posto zadnje plaće za svaku godinu radnog staža prije 55. godine života.

Primanje u visini 3 posto procijenjene zadnje plaće pripisuje se svakoj godini do 55. godine života. To je datum od kojeg daljnji rad zaposlenika neće dovesti do značajnog iznosa daljnjih primanja u okviru plana. Nikakvo primanje za rad nakon navedene godine starosti se ne pripisuje.

Aktuarske pretpostavke

75. **Aktuarske pretpostavke moraju biti nepristrasne i međusobno kompatibilne.**
76. Aktuarske pretpostavke su najbolje moguće procjene varijabli subjekta na osnovu kojih se utvrđuje konačni trošak primanja nakon prestanka radnog odnosa. Aktuarske pretpostavke obuhvataju:

- (a) demografske pretpostavke o budućim karakteristikama sadašnjih i bivših zaposlenika (i osoba koje oni izdržavaju) koji ispunjavaju uslove za stjecanje primanja. Demografske pretpostavke se bave pitanjima kao što su:
  - (i) smrtnost (vidjeti tačke 81. i 82.);
  - (ii) stope fluktuacije zaposlenika, invalidnosti i prijevremenog odlaska u penziju;
  - (iii) udio članova plana s izdržavanim osobama koji će ispunjavati uvjete za stjecanje primanja;
  - (iv) udio članova plana koji će odabrati svaku opciju plaćanja dostupnu u skladu s uvjetima plana; i
  - (v) stope potraživanja prema planovima zdravstvene zaštite;
- (b) finansijske pretpostavke, koje uključuju stavke kao što su:
  - (i) diskontna stopa (vidjeti tačke 83. – 86.);
  - (ii) nivoi primanja, isključujući sve troškove primanja koje snose zaposlenici, i buduća plaća (vidjeti tačke 87. – 95.);
  - (iii) u slučaju primanja u sklopu zdravstvene zaštite, budući troškovi zdravstvene zaštite, uključujući troškove obrade odštetnih zahtjeva (tj. troškove koji će nastati obradom i rješavanjem odštetnih zahtjeva, uključujući pravne troškove i troškove procjenitelja) (vidjeti tačke 96. – 98.); i
  - (iv) porezi plativi na osnovu plana na doprinose koji se odnose na rad prije izvještajnog datuma ili na primanja koja proizlaze iz tog rada.

77. Aktuarske pretpostavke su nepristrasne ako nisu ni nerazumne, ni pretjerano konzervativne.
78. Aktuarske pretpostavke su međusobno usklađene ako odražavaju ekonomske veze između faktora kao što su inflacija, stopa povećanja plaća i diskontna stopa. Na primjer, sve pretpostavke koje zavise od određenog nivoa inflacije (kao što su pretpostavke o kamatnim stopama i povećanju plaće i primanja) u svakom određenom budućem periodu, podrazumijevaju jednak nivo inflacije u tom periodu.
79. Subjekt određuje diskontnu stopu i druge finansijske pretpostavke u nominalnim (iskazanim) veličinama, osim ako su procjene realnih veličina (prilagođenih za inflaciju) pouzdanije, na primjer u hiperinflacijskoj ekonomiji (vidjeti MRS 29 - *Finansijsko izvještavanje u hiperinflacijskim privredama*) ili tamo gdje se primanja indeksiraju i gdje postoji razvijeno tržište indeksiranih obveznica u istoj valuti i istog dospjeća.
80. **Finansijske pretpostavke se trebaju zasnivati na tržišnim očekivanjima na kraju izvještajnog perioda, za period u kojem se trebaju izmiriti obaveze.**

Aktuarske pretpostavke: smrtnost

81. **Subjekt utvrđuje pretpostavke o smrtnosti s obzirom na svoju najbolju moguću procjenu smrtnosti članova plana za vrijeme i nakon prestanka radnog odnosa.**

82. Za procjenu konačnog troška primanja, subjekt uzima u obzir očekivane promjene smrtnosti, na primjer izmjenom standardnih tabela smrtnosti u skladu s procijenjenim poboljšanjem dužine životnog vijeka.

Aktuarske pretpostavke: diskontna stopa

83. **Stopa koja se primjenjuje za diskontiranje obaveza na osnovu primanja nakon prestanka radnog odnosa (i sa osiguranim sredstvima i bez osiguranih sredstava) određuje se prema tržišnim prinosima na korporativne obaveznice visoke kvalitete na kraju izvještajnog perioda. U zemljama u kojima ne postoji razvijeno tržište takvih obveznica, primjenjuju se tržišni prinosi na državne obveznice (na kraju izvještajnog perioda). Valuta i dospijee korporativnih ili državnih obveznica moraju biti usklađeni s valutom i procijenjenim dospijee obaveza na osnovu primanja nakon prestanka radnog odnosa.**
84. Diskontna stopa je aktuarska pretpostavka sa značajnim utjecajem. Diskontna stopa odražava vremensku vrijednost novca, ali ne i aktuarski rizik ili rizik ulaganja. Osim toga, diskontna stopa ne odražava kreditni rizik specifičan za subjekt koji snose njegovi povjerioci, kao ni rizik da se buduće iskustvo može razlikovati od aktuarskih pretpostavki.
85. Diskontna stopa odražava procijenjenu dinamiku isplate primanja. To subjekt u praksi često postiže primjenjujući jedinstvenu prosječnu ponderiranu diskontnu stopu koja odražava procijenjeno vrijeme i iznos primanja za isplatu te valutu u kojoj se primanja trebaju isplatiti.
86. U nekim slučajevima možda ne postoji razvijeno tržište obveznica s dovoljno dugim dospijee koje je usklađeno s procijenjenim dospijee svih isplata primanja. U takvim slučajevima subjekt primjenjuje tekuće tržišne stope odgovarajućih perioda za diskontiranje kraćih perioda plaćanja i procjenjuje diskontnu stopu za duže periode dospijee ekstrapolirajući tekuće tržišne stope prema krivulji prinosa. Mala je vjerovatnoća da će ukupna sadašnja vrijednost obaveze za definirana primanja biti posebno osjetljiva na diskontnu stopu primijenjenu na dio primanja koja dospijevaju za isplatu nakon konačnog dospijee raspoloživih korporativnih ili državnih obveznica.

Aktuarske pretpostavke: plaće, primanja i troškovi zdravstvene zaštite

87. **Subjekt svoje obaveze za definirana primanja mjeri na osnovi koja odražava:**
- (a) **primanja utvrđena uslovima plana (ili koja proizlaze iz bilo koje izvedene obaveze koja prevazilazi navedene uslove) na kraju izvještajnog perioda;**
  - (b) **svako procijenjeno povećanje plaća u budućnosti koje utječe na plativa primanja;**
  - (c) **učinak svakog ograničenja udjela poslodavca u troškovima budućih primanja;**

- (d) **doprinosе koje uplaćuju zaposlenici ili treće strane i kojima se smanjuje konačni trošak subjekta za navedena primanja; i**
  - (e) **procijenjene buduće promjene nivoa svih državnih primanja koje utječu na primanja plativa iz plana definiranih primanja onda, i samo onda:**
    - (i) **ako su navedene promjene donesene prije kraja izvještajnog perioda; ili**
    - (ii) **ako historijski podaci ili drugi pouzdani dokazi ukazuju na to da će se navedena državna primanja promijeniti na neki predvidiv način, na primjer u skladu s budućim promjenama općeg nivoa cijena ili općeg nivoa plaća.**
88. Aktuarske pretpostavke odražavaju buduće promjene primanja utvrđenih formalnim uslovima plana (ili izvedene obaveze koja prevazilazi te uslove) na kraju izvještajnog perioda. To je, na primjer, slučaj:
- (a) ako je subjekt u proteklim periodima povećavao primanja kako bi, na primjer, ublažio efekte inflacije i ništa ne ukazuje na to da će se takva praksa u budućnosti promijeniti;
  - (b) ako je subjekt na osnovu formalnih uslova plana (ili izvedene obaveze koja prevazilazi navedene uslove) ili zakonom obavezan sav višak sredstava iz plana upotrijebiti u korist učesnika plana (vidjeti tačku 180.(c)); ili
  - (c) ako primanja variraju kao odgovor na ciljane rezultate ili druge kriterije. Na primjer, u uslovima plana može biti predviđeno da će se isplatiti niža primanja ili od zaposlenika zatražiti dodatne uplate doprinosa ako imovina plana ne bude dovoljna. Mjerenje ove obaveze odražava najbolju moguću procjenu učinka ciljanih rezultata ili drugih kriterija.
89. Aktuarske pretpostavke ne odražavaju buduće promjene primanja koje nisu utvrđene formalnim uslovima plana (ili izvedenom obavezom) na kraju izvještajnog perioda. Takve promjene će za posljedicu imati:
- (a) trošak minulog rada u mjeri u kojoj se mijenjaju primanja za rad prije promjene; i
  - (b) trošak tekućeg rada za periode nakon promjene, u mjeri u kojoj se mijenjaju primanja za rad nakon promjene.
90. Pri procjenama budućeg povećanja plaća u obzir se uzimaju inflacija, dužina radnog staža, unapređenje i drugi relevantni faktori kao što su ponuda i potražnja na tržištu rada.
91. Nekim planovima definiranih primanja se ograničavaju doprinosi koje subjekt mora plaćati. Pri izradi konačnog troška primanja u obzir se uzima učinak ograničenja doprinosa. Učinak ograničenja doprinosa utvrđuje se s obzirom na kraći od sljedećih perioda:
- (a) procijenjeni životni vijek subjekta; i
  - (b) procijenjeni životni vijek plana.
92. Nekim planovima definiranih primanja se od zaposlenika ili trećih strana zahtijeva učestvovanje u troškovima plana. Troškovi primanja subjekta umanjuju

se za doprinose zaposlenika. Subjekt razmatra dovode li doprinosi trećih strana do smanjenja troškova primanja subjekta ili predstavljaju pravo na povrat sredstava kako je opisano u tački 116. Doprinosi koje uplaćuju zaposlenici ili treće strane utvrđeni su formalnim uslovima plana (ili proizlaze iz izvedene obaveze koja nadilazi navedene uslove plana) ili su diskrecijske prirode. Diskrecijskim doprinosima koje uplaćuju zaposlenici ili treće strane umanjuju se troškovi rada nakon uplaćivanja navedenih doprinosa u plan.

93. Doprinosi zaposlenika ili trećih strana koji su utvrđeni formalnim uvjetima plana dovode do smanjenja troškova rada (ako su povezani s radom) ili utječu na revalorizirane vrijednosti neto obaveze (imovine) za definirana primanja (ako nisu povezani s radom). Primjer primanja koja nisu povezana s radom je kada su doprinosi potrebni radi smanjenja manjka proizišlog iz gubitaka na imovini plana ili aktuarskih gubitaka. Ako su doprinosi koje uplaćuju zaposlenici ili treće strane povezani s radom, ti doprinosi umanjuju troškove rada kako slijedi:
- (a) ako iznos doprinosa zavisi od broja godina staža, subjekt je dužan navedene doprinose pripisati periodima rada primjenom iste metode pripisivanja koja je propisana u tački 70. za bruto primanje (tj. primjenom formule doprinosa iz plana ili pravolinijski); ili
  - (b) ako iznos doprinosa ne zavisi od godina staža, subjektu je dozvoljeno da te doprinose prizna kao smanjenje troška rada u periodu u kojem je vezani rad obavljen. Primjeri doprinosa koji ne zavise od godina staža uključuju doprinose koji predstavljaju fiksni postotak plate zaposlenika, fiksni iznos tokom čitavog trajanja perioda rada ili zavise od godina starosti zaposlenika.

Tačka A1. daje vezana uputstva za primjenu.

94. Kod doprinosa koje uplaćuju zaposlenici ili treće strane i koji su pripisani periodima rada u skladu s tačkom 93.(a), promjene doprinosa za posljedicu imaju:
- (a) trošak tekućeg i minulog rada (ako promjene navedenih doprinosa nisu utvrđene formalnim uslovima plana i ne proizlaze iz izvedene obaveze); ili
  - (b) aktuarske dobitke i gubitke (ako su promjene navedenih doprinosa utvrđene formalnim uslovima plana ili proizlaze iz izvedene obaveze).
95. Određena primanja nakon prestanka radnog odnosa povezana su s varijablama kao što je visina državnih penzija ili državne zdravstvene zaštite. Mjerenje takvih primanja odražava najbolju moguću procjenu navedenih varijabli na osnovu historijskih podataka i drugih pouzdanih dokaza.
96. **U pretpostavkama o troškovima zdravstvene zaštite uzimaju se u obzir procijenjene buduće promjene troškova zdravstvenih usluga, koje proizlaze kako iz inflacije tako i specifičnih promjena troškova zdravstvene zaštite.**
97. Za mjerenje primanja u sklopu zdravstvene zaštite nakon prestanka radnog odnosa potrebne su pretpostavke o visini i učestalosti budućih potraživanja te troškovima ispunjavanja tih potraživanja. Subjekt procjenjuje buduće troškove zdravstvene zaštite na osnovu historijskih podataka o vlastitim iskustvima koji se prema potrebi dopunjavaju historijskim podacima drugih subjekata, osiguravajućih društava, zdravstvenih ustanova ili iz drugih izvora. U procjenama

budućih troškova zdravstvene zaštite razmatra se utjecaj tehnološkog napretka, promjena korištenja zdravstvene zaštite ili načina njenog pružanja, te promjena zdravstvenog stanja učesnika plana.

98. Iznos i učestalost potraživanja posebno zavise od starosti, zdravstvenog stanja i spola zaposlenika (i njihovih izdržavanih osoba), a mogu zavisiti i od drugih faktora kao što je geografski položaj. Prema tome, historijski podaci se prilagođavaju u mjeri u kojoj se demografska struktura stanovništva razlikuje od demografske strukture stanovništva koja se upotrebljavala kao osnov za podatke. Historijski podaci se prilagođavaju i ako postoji pouzdan dokaz u prilog tome da se historijska kretanja neće nastaviti.

Trošak minulog rada te dobici i gubici po izmirenju

99. **Prije utvrđivanja troška minulog rada ili dobitka ili gubitka po izmirenju, subjekt ponovno vrednuje neto obavezu (imovinu) za definirana primanja primjenjujući tekuću fer vrijednost imovine plana i tekuće aktuarske pretpostavke (uključujući tekuće tržišne kamatne stope i druge tekuće tržišne cijene) koje odražavaju primanja ponuđena u okviru plana prije izmjene, ograničenja ili izmirenja plana.**
100. Subjekt ne treba praviti razliku između troškova minulog rada proizašlih iz izmjene plana, troškova minulog rada proizašlih iz ograničenja i dobitka ili gubitka po izmirenju, ako navedene transakcije nastaju zajedno. U nekim slučajevima do promjene plana dolazi prije izmirenja, kao što je slučaj kada subjekt promijeni primanja u okviru plana i izmijenjena primanja izmiri kasnije. U tim slučajevima, subjekt priznaje trošak minulog rada prije svakog dobitka ili gubitka po izmirenju.
101. Do izmirenja zajedno s izmjenom i smanjenjem plana dolazi ako se plan ukida, s tim da je obaveza izmirena i da je plan prestao postojati. Međutim, ukidanje plana nije izmirenje ako je plan zamijenjen novim planom u okviru kojeg se nude u suštini jednaka primanja.

Trošak minulog rada

102. Trošak minulog rada je promjena sadašnje vrijednosti obaveze za definirana primanja koja proizlazi iz izmjene ili smanjenja plana.
103. **Subjekt priznaje trošak minulog rada kao rashod na raniji od sljedećih datuma:**
- (a) datum na koji je došlo do izmjene ili smanjenja plana; i**
  - (b) datum na koji subjekt priznaje povezane troškove restrukturiranja (vidjeti MRS 37) ili otpremnine (vidjeti tačku 165.).**
104. Izmjena plana nastaje kada subjekt uvodi ili ukida plan definiranih primanja ili mijenja primanja plativa u skladu s postojećim planom definiranih primanja.
105. Smanjenje nastupa kada subjekt značajno smanjuje broj zaposlenika obuhvaćenih planom. Smanjenje može biti posljedica izoliranog događaja, kao što je zatvaranje pogona, ukidanje dijela poslovanja ili ukidanje ili obustavljanje plana.

106. Trošak minulog rada može biti pozitivan (kada uvođenje ili promjena primanja dovodi do povećanja sadašnje vrijednosti obaveze za definirana primanja) ili negativan (kada ukidanje ili promjena primanja dovodi do smanjenja sadašnje vrijednosti obaveze za definirana primanja).
107. Ako subjekt smanjuje primanja plativa u skladu s postojećim planom definiranih primanja i istovremeno povećava druga primanja plativa u skladu s planom za iste zaposlenike, on tu promjenu tretira kao pojedinačnu promjenu neto iznosa.
108. U trošak minulog rada se ne uračunavaju:
- (a) efekti razlika između stvarnog i ranije pretpostavljenog povećanja plaća u vezi s obavezom isplate primanja za rad u prethodnim godinama (trošak minulog rada ne postoji jer aktuarske pretpostavke dozvoljavaju projicirane plaće);
  - (b) podcijenjene ili precijenjene iznose diskrecijskih povećanja penzija, kada subjekt ima izvedenu obavezu da odobri takva povećanja (trošak minulog rada ne postoji jer aktuarske projekcije dozvoljavaju takva povećanja);
  - (c) procjene povećanja primanja koja proizlaze iz aktuarskih dobitaka ili iz prinosa na imovinu plana koji su već priznati u finansijskim izvještajima, ako je subjekt na osnovu formalnih uslova plana (ili izvedene obaveze koja prevazilazi navedene uslove) ili po zakonu obavezan upotrijebiti svaki višak iz plana u korist učesnika plana, čak i ako povećanje primanja još nije formalno odobreno (trošak minulog rada ne postoji jer je tako nastalo povećanje obaveze aktuarski gubitak, vidjeti tačku 88.); i
  - (d) povećanje stečenih primanja (tj. primanja koja nisu uslovljena budućim radnim odnosom, vidjeti tačku 72.) kada, u nedostatku novih ili većih primanja, zaposlenici ispune uslove za stjecanja prava (trošak minulog rada ne postoji jer je subjekt procijenjeni trošak primanja priznavao kao trošak tekućeg rada za vrijeme obavljanja rada).

Dobici i gubici po izmirenju

109. Dobitak ili gubitak po izmirenju je razlika između:
- (a) sadašnje vrijednosti izmirene obaveze za definirana primanja, kako je utvrđeno na datum namirenja; i
  - (b) cijene izmirenja, uključujući svaku prenesenu imovinu plana i sva direktna plaćanja subjekta u vezi s izmirenjem.
110. **Subjekt priznaje dobitak ili gubitak po izmirenju iz plana definiranih primanja u trenutku izmirenja.**
111. Do izmirenja dolazi kada subjekt sklopi transakciju kojom se ukidaju sve daljnje zakonske ili izvedene obaveze za dio primanja ili sva primanja predviđena planom definiranih primanja (osim isplate primanja zaposlenicima ili u njihovo ime u skladu s uslovima plana, koja je uključena u aktuarske pretpostavke). Na primjer, jednokratni prenos značajnih obaveza poslodavca iz plana na osiguravajuće društvo kupovinom polise osiguranja predstavlja izmirenje, dok jednokratno gotovinsko plaćanje učesnicima plana u skladu s uslovima plana u zamjenu za njihova prava na primitak određenih primanja nakon prestanka radnog odnosa nije izmirenje.

112. U nekim slučajevima, subjekt kupuje polisu osiguranja radi finansiranja nekih ili svih primanja zaposlenika povezanih s radom zaposlenika u tekućem i prethodnim periodima. Kupovina takve polise nije izmirenje ako subjekt zadržava zakonsku ili izvedenu obavezu (vidjeti tačku 46.) isplate daljnjih iznosa u slučaju da osiguravatelj ne isplati primanja zaposlenika utvrđena u polisi osiguranja. Priznavanje i mjerenje prava na naknadu sredstava po osnovu polisa osiguranja koje nisu imovina plana uređeno je tačkama 116. – 119.

Priznavanje i mjerenje: imovina plana

Fer vrijednost imovine plana

113. Fer vrijednost svake imovine plana se, prilikom utvrđivanja manjka ili viška, oduzima od sadašnje vrijednosti obaveze za definirana primanja.
114. Imovina plana ne uključuje dospjele doprinose koje izvještajni subjekt nije uplatio u fond, kao ni neprenosive finansijske instrumente koje je subjekt izdao, a drži ih fond. Imovina plana umanjuje se za sve obaveze fonda koje se ne odnose na primanja zaposlenika, na primjer obaveze prema dobavljačima i druge obaveze iz poslovanja, i obaveze koje proizlaze iz derivatnih finansijskih instrumenata.
115. Ako imovina plana uključuje kvalificirane polise osiguranja, koje su tačno usklađene s iznosom i vremenom određenih ili svih primanja plativih u okviru planu, smatra se da je fer vrijednost navedenih polisa osiguranja sadašnja vrijednost povezanih obaveza (koje podliježu svakom potrebnom umanjenju ako potraživanja po osnovu tih polisa osiguranja nisu naplativa u cijelosti).

Povrat imovine

116. **Onda, i samo onda, kada je gotovo u potpunosti izvjesno da će druga strana nadoknaditi neke ili sve izdatke potrebne za izmirenje obaveze za definirana primanja, subjekt:**
- (a) **priznaje svoje pravo na povrat sredstava kao zasebnu imovinu. Subjekt tu imovinu mjeri prema fer vrijednosti;**
  - (b) **promjene fer vrijednosti svog prava na povrat sredstava raščlanjuje i priznaje na isti način kao promjene fer vrijednosti imovine plana (vidjeti tačke 124. i 125.). Komponente troška definiranih primanja priznate u skladu sa tačkom 120. mogu biti priznati neto iznosi koji se odnose na promjene knjigovodstvene vrijednosti prava na povrat imovine.**
117. Nekada subjekt može od druge strane, kao što je osiguravatelj, zatražiti da plati dio izdataka ili cijeli izdatak potreban za izmirenje obaveze za definirana primanja. Kao što je definirano u tački 8., kvalificirane polise osiguranja su imovina plana. Subjekt obračunava kvalificirane polise osiguranja na isti način kao i svu ostalu imovinu plana a tačka 116. nije relevantna (vidjeti tačke 46. – 49. i tačku 115.).
118. Ako subjekt ima polisu osiguranja koja nije kvalificirana polisa osiguranja, onda ona nije imovina plana. Za takve slučajeve je relevantna tačka 116.: subjekt priznaje svoje pravo na povrat sredstava u skladu s polisom osiguranja kao zasebnu imovinu, a ne kao odbitak pri utvrđivanju manjka ili viška za definirana

primanja. U skladu sa tačkom 140.(b), subjekt mora objaviti kratki opis poveznice između prava na povrat sredstava i povezane obaveze.

119. Ako pravo na povrat sredstava proizlazi iz polise osiguranja koja je tačno usklađena s iznosom i vremenom nekih ili svih primanja plativih u skladu s planom definiranih primanja, smatra se da je fer vrijednost prava na povrat sredstava sadašnja vrijednost povezane obaveze (koja podliježu svakom potrebnom umanjenu ako iznos za povrat nije naplativ u cijelosti).

Komponente troška definiranih primanja

120. **Subjekt priznaje sljedeće komponente troška definiranih primanja na sljedeći način, osim u mjeri u kojoj se nekim drugim MSFI-jem zahtijeva ili dopušta njihovo uključivanje u trošak imovine:**
- (a) **trošak rada (vidjeti tačke 66. –112.) priznaje u dobit ili gubitak;**
  - (b) **neto kamate na neto obavezu (imovinu) za definirana primanja (vidjeti tačke 123. –126.) u dobit ili gubitak; i**
  - (c) **revaloriziranu vrijednost neto obaveze (imovine) za definirana primanja (vidjeti tačke 127. –130.) u ostalu sveobuhvatnu dobit.**
121. U drugim MSFI-jevima se zahtijeva uključivanje određenih troškova primanja zaposlenika u trošak imovine, kao što su zalihe i nekretnine, postrojenja i oprema (vidjeti MRS 2 i MRS 16). Svaki trošak primanja nakon prestanka radnog odnosa koji je uključen u trošak takve imovine uključuje odgovarajući udio komponenti navedenih u tački 120.
122. **Ponovna mjerenja vrijednosti neto obaveze (imovine) za definirano primanje, priznata u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti, u narednom periodu se ne reklasificira u dobit ili gubitak. Međutim, iznose priznate u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti subjekt može prenijeti u kapital.**

Neto kamate na neto obavezu (imovinu) za definirano primanje

123. **Neto kamate na neto obavezu (imovinu) za definirano primanje utvrđuju se tako da se neto obaveza (imovina) za definirano primanje pomnoži s diskontnom stopom iz tačke 83., na način kako su obje utvrđene na početku godišnjeg izvještajnog perioda, uzimajući u obzir sve promjene neto obaveze (imovine) za definirano primanje tokom perioda kao posljedica plaćanja doprinosa i primanja.**
124. Neto kamate na neto obavezu (imovinu) za definirana primanja mogu se posmatrati kao iznos koji obuhvata kamatne prihode od imovine plana, troškove kamata na obavezu za definirana primanja i kamate na učinak gornje granice vrijednosti imovine iz tačke 64.
125. Kamatni prihodi od imovine plana su komponenta prinosa na imovinu plana i utvrđuju se tako da se fer vrijednost imovine plana pomnoži s diskontnom stopom iz tačke 83., kako su obje utvrđene na početku godišnjeg izvještajnog perioda, uzimajući u obzir sve promjene imovine plana koja se drži tokom perioda kao posljedica plaćanja doprinosa i primanja. Razlika između kamatnih prihoda od imovine plana i prinosa na imovinu plana uračunava se u ponovno mjerenje neto obaveze (imovine) za definirana primanja.

126. Kamate na učinak gornje granice vrijednosti imovine su dio ukupne promjene učinka gornje granice vrijednosti imovine i utvrđuju se tako da se učinak gornje granice vrijednosti imovine pomnoži s diskontnom stopom iz tačke 83., kako su oboje utvrđeni na početku godišnjeg izvještajnog perioda. Razlika između tako utvrđenog iznosa i ukupne promjene učinka gornje granice vrijednosti imovine uračunava se u ponovno mjerenje neto obaveze (imovine) za definirana primanja.

Ponovno mjerenje neto obaveze (imovine) za definirano primanje

127. Ponovno mjerenje neto obaveze (imovine) za definirana primanja obuhvata:
- (a) aktuarske dobitke i gubitke (vidjeti tačke 128.i 129.);
  - (b) prinos na imovinu plana (vidjeti tačku 130.), isključujući iznose uključene u neto kamate na neto obavezu (imovinu) za definirano primanje (vidjeti tačku 125.); i
  - (c) svaku promjenu učinka gornje granice vrijednosti imovine, isključujući iznose uključene u neto kamate na neto obavezu (imovinu) za definirano primanje (vidjeti tačku 126.).
128. Aktuarski dobitci i gubici proizlaze iz povećanja ili smanjenja sadašnje vrijednosti obaveze za definirana primanja zbog promijena aktuarskih pretpostavki i usklađenja na osnovu iskustva. Uzroci aktuarskih dobitaka i gubitaka uključuju, na primjer:
- (a) neočekivano visoke ili niske stope fluktuacije zaposlenika, prijevremenog penzionisanja ili smrtnosti, povećanja plaća, primanja (ako je formalnim ili izvedenim uslovima plana predviđeno povećanje primanja zbog inflacije) ili troškova zdravstvene zaštite;
  - (b) efekte promjena pretpostavki koji se odnose na opcije isplate primanja;
  - (c) efekte promjena procijenjene buduće stope fluktuacije zaposlenika, prijevremenog penzionisanja ili smrtnosti, ili povećanja plaća, primanja (ako je formalnim ili izvedenim uslovima plana predviđeno povećanje primanja zbog inflacije) ili troškova zdravstvene zaštite; i
  - (d) efekte promjena diskontne stope.
129. Aktuarski dobitci i gubici ne uključuju promjene sadašnje vrijednosti obaveze za definirana primanja zbog uvođenja, izmjene, smanjenja ili izmirenja plana definiranih primanja ili promjena primanja plativih u skladu s planom definiranih primanja. Takve promjene za posljedicu imaju trošak minulog rada ili dobitak ili gubitak po izmirenju.
130. Kod utvrđivanja prinosa na imovinu plana, subjekt oduzima troškove upravljanja imovinom plana i sve poreze plative iz plana, osim onih koji su uključeni u aktuarske pretpostavke koje se primjenjuju za mjerenje obaveze za definirana primanja (tačka 76.). Ostali administrativni troškovi se ne oduzimaju od prinosa na imovinu plana.

Prezentiranje

Prebijanje

131. **Subjekt je dužan prebiti imovinu koja se odnosi na jedan plan s obavezom koja se odnosi na neki drugi plan onda, i samo onda, ako subjekt:**
- (a) **ima zakonsko pravo da višak iz jednog plana iskoristi za izmirivanje obaveza iz drugog plana; i**
  - (b) **namjerava ili da izmiri obaveze na neto osnovi, ili da ostvari višak u jednom planu i istovremeno izmiri svoju obavezu iz drugog plana.**
132. Kriteriji prebijanja su slični kriterijima za finansijske instrumente utvrđenim u MRS-u 32 – *Finansijski instrumenti: prezentacija*.

Razlika između tekućih i netekućih (stalnih) stavki

133. Neki subjekti razlikuju tekuću imovinu i obaveze od netekućih (stalnih) obaveza i imovine. Ovaj Standard ne određuje treba li subjekt razlikovati tekuće od netekućih dijelova imovine i obaveza koji proizlaze iz primanja nakon prestanka zaposlenja.

Komponente troška definiranih primanja

134. U skladu s tačkom 120., trošak rada i neto kamate na neto obavezu (imovinu) za definirana primanja, subjekt mora priznati u dobit ili gubitak. Ovim Standardom se ne utvrđuje način na koji je subjekt dužan prikazati trošak rada i neto kamate na neto obavezu (imovinu) za definirana primanja. Subjekt navedene komponente prikazuje u skladu s MRS-om 1.

Objavljivanje

135. **Subjekt treba objaviti informacije koje:**
- (a) **objašnjavaju karakteristike njegovih planova definiranih primanja i s njima povezane rizike (vidi tačku 139.);**
  - (b) **identificira i objašnjava iznose u finansijskim izvještajima koji prizlaze iz njegovih planova definiranih primanja (vidjeti tačke 140. – 144.); i**
  - (c) **opisuje na koji način njegovi planovi definiranih primanja mogu utjecati na iznos, dinamiku i neizvjesnost budućih novčanih tokova subjekta (vidjeti tačke 145. – 147.).**
136. Da bi ispunio ciljeve iz tačke 135., subjekt je dužan razmotriti sljedeće stavke:
- (a) nivo detalja potrebnih da bi se ispunili zahtjevi objavljivanja;
  - (b) koliko treba naglasiti svaki od različitih zahtjeva;
  - (c) u kojoj mjeri treba grupisati ili raščlaniti stavke; i
  - (d) trebaju li korisnicima finansijskih izvještaja dodatne informacije kako bi mogli ocijeniti objavljene kvantitativne podatke.

137. Ako podaci objavljeni u skladu sa zahtjevima ovog Standarda i drugih MSFI-jeva nisu dovoljni za ispunjenje ciljeva iz tačke 135., subjekt treba objaviti dodatne informacije potrebne za ispunjenje tih ciljeva. Na primjer, subjekt može prezentirati analizu sadašnje vrijednosti obaveze za definirana primanja prema vrsti, obilježjima i rizicima obaveze. U tako objavljenoj analizi može se praviti razlika između:
- (a) iznosa koji se duguju aktivnim članovima, članovima koji su izašli iz penzijskog programa ali su zadržali određena prava (s odgodom), i penzionerima;
  - (b) stečenih primanja i obračunatih, ali ne i stečenih primanja;
  - (c) uslovnih primanja, iznosa koji se odnose na buduća povećanja plata i drugih primanja.
138. Subjekt procjenjuje treba li raščlaniti sve ili samo neke objavljene informacije da bi napravio razliku između planova ili grupa planova sa značajno različitim rizicima. Na primjer, subjekt može raščlaniti informacije objavljene o planovima u skladu s jednom ili više sljedećih karakteristika:
- (a) različitim geografskim položajima;
  - (b) različitim karakteristikama kao što su penzijski planovi na osnovu fiksnog iznosa plaće, penzijski planovi na osnovu iznosa zadnje plaće ili planovi zdravstvene zaštite poslije prestanka zaposlenja;
  - (c) različitim regulatornim okvirima;
  - (d) različitim izvještajnim segmentima;
  - (e) različitim aranžmanima finansiranja (npr. potpuno bez osiguranih sredstava, sa potpuno ili djelimično osiguranim sredstvima).

Karakteristike planova definiranih primanja i s njima povezani rizici

139. Subjekt je dužan objaviti:
- (a) informacije o karakteristikama svojih planova definiranih primanja, uključujući:
    - (i) vrstu primanja koja pruža plan (na primjer, plan definiranih primanja zasnovan na zadnjoj plaći ili plan zasnovan na doprinosima uz garanciju);
    - (ii) opis regulatornog okvira u kojem se plan provodi, na primjer, nivo svih minimalnih zahtjeva za finansiranje, i svi efekti regulatornog okvira na plan, kao što je gornja granica vrijednosti imovine (vidjeti tačku 64.);
    - (iii) opis svih drugih odgovornosti subjekta za upravljanje planom, na primjer odgovornosti povjerenika ili članova uprave plana.
  - (b) opis rizika kojima plan izlaže subjekt, s naglaskom na sve neuobičajene rizike, rizike specifične za subjekt ili rizike specifične za plan, i svih značajnih koncentracija rizika. Na primjer, ako se imovina plana ulaže prvenstveno u jednu klasu ulaganja, npr. u nekretnine, subjekt zbog plana može biti izložen riziku koncentracije tržišta nekretnina;
  - (c) opis svih izmjena, smanjenja i izmirenja plana.

Objašnjenje iznosa u finansijskim izvještajima

140. Subjekt je dužan osigurati usklađivanje početnog stanja sa zaključnim stanjem za sve sljedeće stavke, ako je primjenjivo:
- (a) neto obavezu (imovinu) za definirano primanje, uz odvojeni prikaz usklađenja za:
    - (i) imovinu plana;
    - (ii) sadašnju vrijednost obaveze za definirano primanje;
    - (iii) učinak gornje granice vrijednosti imovine;
  - (b) sva prava na povrat sredstava. Subjekt je također dužan opisati odnos između prava na povrat sredstava i vezane obaveze.
141. Svako usklađivanje navedeno u tački 140. treba da sadržava sve sljedeće stavke, ako je primjenjivo:
- (a) trošak tekućeg rada;
  - (b) kamatni prihod ili rashod;
  - (c) revaloriziranu vrijednost neto obaveze (imovine) za definirano primanje, uz odvojeni prikaz:
    - (i) prinosa na imovinu plana, isključujući iznose uračunate u kamate pod (b);
    - (ii) aktuarskih dobitaka i gubitaka proizašlih iz promjena demografskih pretpostavki (vidjeti tačku 76.(a));
    - (iii) aktuarskih dobitaka i gubitaka proizašlih iz promjena finansijskih pretpostavki (vidjeti tačku 76.(b));
    - (iv) promjena učinka ograničavanja neto imovine za definirana primanja na gornju granicu vrijednosti imovine, isključujući iznose koji su uračunati u kamate pod (b). Subjekt također objavljuje način na koji je utvrdio najveću raspoloživu ekonomsku korist, tj. hoće li se navedena primanja isplatiti u obliku povrata sredstava, smanjenja budućih doprinosa ili kao kombinacija navedenog.
  - (d) trošak minulog rada, i dobitke i gubitke proizišle iz izmirenja. U skladu sa tačkom 100., trošak minulog rada i dobiti i gubici proizišli iz izmirenja ne moraju se razdvojiti ako nastaju zajedno;
  - (e) učinak promjena deviznih kurseva;
  - (f) doprinose uplaćene u plan, uz odvojeni prikaz doprinosa koje je uplatio poslodavac i onih koje su uplatili učesnici plana;
  - (g) plaćanja iz plana, uz odvojeni prikaz iznosa isplaćenih po svakom izmirenju;
  - (h) učinke poslovnih kombinacija i otuđenja.
142. Subjekt raščlanjuje fer vrijednost imovine plana u klase koje se razlikuju prema vrsti i riziku navedene imovine, uz dodatnu podjelu svake klase na imovinu plana čija tržišna cijena kotira na aktivnom tržištu (kako je definirano u MSFI-

ju 13 - *Mjerenje fer vrijednosti*) i imovinu plana kod koje to nije slučaj. Na primjer, uzimajući u obzir nivo objavljivanja o kojem je riječ u tački 136., subjekt može praviti razliku između:

- (a) novca i novčanih ekvivalenata;
  - (b) vlasničkih instrumenata (razdvojenih prema vrsti djelatnosti, veličini subjekta, geografskom području itd.);
  - (c) dužničkih instrumenata (razdvojenih prema vrsti izdavaoca, kreditnoj sposobnosti, geografskom području itd.);
  - (d) nekretnina (razdvojenih prema geografskom području itd.);
  - (e) derivata (razdvojenih prema vrsti rizika po ugovorima, na primjer, prema ugovorima o kamatnim stopama, deviznim ugovorima, vlasničkim ugovorima, ugovorima o kreditima, swap ugovorima na osnovu dugog životnog vijeka itd.);
  - (f) investicionih fondova (razdvojenih prema vrsti fonda);
  - (g) vrijednosnih papira osiguranih imovinom; i
  - (h) strukturiranog duga.
143. Subjekt objavljuje fer vrijednost vlastitih prenosivih finansijskih instrumenata koje drži kao imovinu plana i fer vrijednost imovine plana koja je nekretnina ili druga imovina koju upotrebljava subjekt.
144. Subjekt objavljuje značajne aktuarske pretpostavke koje su upotrijebljene za utvrđivanje sadašnje vrijednosti obaveze za definirana primanja (vidjeti tačku 76.). Te pretpostavke se objavljuju u apsolutnim vrijednostima (npr. u apsolutnom postotku, a ne samo kao razlika između različitih postotaka i drugih varijabli). Kada objavljuje ukupne iznose prema grupama planova, subjekt objavljuje ukupan iznos u obliku ponderiranog prosjeka ili relativno uskih raspona.

Iznos, dinamika i neizvjesnost budućih novčanih tokova

145. Subjekt je dužan objaviti:
- (a) analizu osjetljivosti svake značajne aktuarske pretpostavke (kako je navedeno u tački 144.) na kraju izvještajnog perioda, uz prikaz kako bi promjene relevantne aktuarske pretpostavke koje bi na taj dan bile razumno moguće utjecale na obavezu za definirana primanja;
  - (b) metode i pretpostavke upotrijebljene u izradi analiza osjetljivosti potrebnih u skladu s podtačkom (a) te ograničenja tih metoda;
  - (c) promjene metoda i pretpostavki upotrijebljenih u izradi analiza osjetljivosti u odnosu na prethodni period i razloge za te promjene.
146. Subjekt je dužan objaviti opis svih strategija usklađivanja imovine i obaveza koje subjekt upotrebljava ili se upotrebljavaju u planu za upravljanje rizicima, uključujući primjenu anuiteta i drugih tehnika, kao što je swap na osnovu dugog životnog vijeka.
147. Da bi pokazao učinak plana definiranih primanja na buduće novčane tokove subjekta, subjekt je dužan objaviti:

- (a) opis svih aranžmana finansiranja i politika finansiranja koji utječu na buduće doprinose;
- (b) očekivane doprinose uplaćene u plan u sljedećem godišnjem izvještajnom periodu;
- (c) informacije o profilu dospjeća obaveze za definirano primanje. To uključuje ponderirano prosječno trajanje obaveze za definirano primanje, a može uključivati i druge informacije o vremenskoj dinamici isplate primanja, kao što je analiza po ročnosti dospjeća isplate primanja.

Planovi više poslodavaca

148. Ako učestvuje u planu definiranih primanja s više poslodavaca, subjekt je dužan objaviti:

- (a) opis aranžmana finansiranja, uključujući i metodu primijenjenu za utvrđivanje stope doprinosa subjekta i sve minimalne zahtjeve koji se odnose na finansiranje;
- (b) opis u kojoj mjeri subjekt u okviru plana može biti odgovoran za obaveze drugih subjekata u skladu s uslovima plana više poslodavaca;
- (c) opis svake dogovorene podjele viška ili manjka u slučaju:
  - (i) likvidacije plana; ili
  - (ii) povlačenja subjekta iz plana.
- (d) ako subjekt plan obračunava kao plan definiranih doprinosa u skladu sa tačkom 34., pored informacija propisanih pod (a)–(c) i umjesto informacija propisanih tačkama 139. – 147., subjekt objavljuje sljedeće informacije:
  - (i) činjenicu da je riječ o planu definiranih primanja;
  - (ii) razloge zbog kojih nema dovoljno informacija koje subjektu omogućavaju da taj plan obračunava kao plan definiranih primanja;
  - (iii) očekivane doprinose uplaćene u plan u sljedećem godišnjem izvještajnom periodu;
  - (iv) informacije o svakom manjku ili višku u planu koji može utjecati na iznos budućih doprinosa, uključujući osnovicu za utvrđivanje tog manjka ili viška kao i implikacije za subjekt, ako postoje;
  - (v) indikaciju nivoa učestvovanja subjekta u planu u odnosu na druge uključene subjekte. Primjeri mjera kojima se može doći do takve indikacije uključuju udio subjekta u ukupnim doprinosima uplaćenima u plan ili udio subjekta u ukupnom broju radno aktivnih članova, penzionisanih članova i bivših članova koji imaju pravo na primanja, ako su takve informacije dostupne.

Planovi definiranih primanja u kojima subjekti pod zajedničkom kontrolom dijele rizike

149. Subjekt koji učestvuje u planu definiranih primanja u kojem rizike dijele subjekti pod zajedničkom kontrolom je dužan objaviti:

- (a) ugovor ili službenu politiku za terećenje neto troška definiranih primanja ili činjenicu da takva politika ne postoji;
  - (b) politiku za utvrđivanje doprinosa koje subjekt treba uplaćivati;
  - (c) ako subjekt dodjelu neto troška definiranih primanja obračunava kako je navedeno u tački 41., sve informacije o planu kao cjelini koje su propisane tačkama 135. –147.;
  - (d) ako subjekt doprinose plative za period obračunava kako je navedeno u tački 41., informacije o planu kao cjelini koje su propisane tačkama 135. – 137., 139., 142. – 144. i 147.(a) i (b).
150. Informacije propisane u tačkama 149.(c) i (d) mogu se objaviti pozivanjem na objave u finansijskim izvještajima nekog drugog subjekta unutar grupe, ako su:
- (a) u finansijskim izvještajima tog subjekta iz grupe potrebne informacije o planu utvrđene i objavljene odvojeno; i
  - (b) finansijski izvještaji tog subjekta iz grupe dostupni korisnicima finansijskih izvještaja pod istim uslovima kao i finansijski izvještaji subjekta, i to u isto vrijeme ili ranije nego finansijski izvještaji subjekta.

Zahtjevi objavljivanja u drugim MSFI-jevima

151. Ako je tako propisano MRS-om 24, subjekt je dužan objaviti informacije o:
- (a) transakcijama povezanih strana s planovima primanja nakon prestanka zaposlenja; i
  - (b) primanjima ključnog rukovodećeg osoblja nakon prestanka zaposlenja.
152. Ako je tako propisano MRS-om 37, subjekt objavljuje informacije o potencijalnim obavezama proizašlim iz obaveza za primanja nakon prestanka zaposlenja.

Ostala dugoročna primanja zaposlenika

---

153. Ostala dugoročna primanja zaposlenika uključuju stavke kao što su sljedeće, ako se ne očekuje da budu izmirene u cijelosti u roku od dvanaest mjeseci od kraja godišnjeg izvještajnog perioda u kojem zaposlenici obavljaju odgovarajući rad:
- (a) dugoročno plaćeno odsustvo kao što je dopust po osnovu višegodišnjeg radnog staža ili naknade za vrijeme odsustva zbog studijskog usavršavanja ili dužeg putovanja;
  - (b) jubilarne nagrade ili druga primanja po osnovu višegodišnjeg radnog staža;
  - (c) naknade za dugotrajnu nesposobnost za rad;
  - (d) učešće u dobiti i isplate bonusa; i
  - (e) naknade s odgođenom isplatom.
154. Mjerenje ostalih dugoročnih primanja zaposlenika obično nije podložno jednakom stepenu neizvjesnosti kao mjerenje primanja nakon prestanka radnog odnosa. Iz tog razloga se u ovom Standardu zahtijeva primjena pojednostavljene metode

računovodstvenog prikazivanja za druga dugoročna primanja zaposlenika. Za razliku od računovodstva propisanog za primanja nakon prestanka radnog odnosa, ovom se metodom revalorizacija ne priznaje u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.

Priznavanje i mjerenje

155. U priznavanju i mjerenju viška ili manjka u planu ostalih dugoročnih primanja zaposlenih, subjekt je dužan primijeniti tačke 56. – 98. i tačke 113. – 115. Subjekt treba primijeniti tačke 116. – 119. za priznavanje i mjerenje svih prava na povrat sredstava.
156. Za ostala dugoročna primanja zaposlenika subjekt je dužan priznati sljedeće iznose u dobit ili gubitak u neto iznosu, osim u mjeri u kojoj se nekim drugim MSFI-jem zahtijeva ili dopušta njihovo uključivanje u trošak imovine:
- (a) trošak rada (vidjeti tačke 66. – 112.);
  - (b) neto kamate na neto obavezu (imovinu) za definirano primanje (vidjeti tačke 123. – 126.); i
  - (c) revaloriziranu vrijednost neto obaveze (imovine) za definirano primanje (vidjeti tačke 127. –130.).
157. Jedan od oblika ostalih dugoročnih primanja zaposlenika je primanje za dugotrajnu nesposobnost za rad. Ako visina primanja zavisi od trajanja radnog staža, obaveza nastaje tokom obavljanja rada. Mjerenje navedene obaveze odražava vjerovatnoću da će isplata biti potrebna, kao dužinu vremena za koje se očekuje da će se plaćanje izvršiti. Ako je nivo primanja jednak za svakog zaposlenika s invaliditetom bez obzira na dužinu radnog staža, očekivani trošak navedenih primanja priznaje se kada nastupi događaj koji je prouzrokovao dugotrajnu nesposobnost za rad.

Objavljivanje

158. Iako se ovim Standardom ne zahtijeva posebno objavljivanje ostalih dugoročnih primanja zaposlenika, takva objavljivanja mogu biti propisana drugim MSFI-jevima. Na primjer, u MRS-u 24 se zahtijeva objavljivanje primanja zaposlenika na ključnim rukovodećim položajima. U MRS-u 1 se zahtijeva objavljivanje troška primanja zaposlenika.

Otpremnine

---

159. Ovaj Standard se otpremninama bavi odvojeno od drugih primanja zaposlenih, zato što je događaj iz kojeg obaveza proizlazi prestanak radnog odnosa, a ne rad zaposlenika. Otpremnine su posljedica ili odluke subjekta o prestanku radnog odnosa ili odluke zaposlenika da prihvati primanja koja nudi subjekt u zamjenu za prestanak radnog odnosa.
160. Otpremnine ne uključuju primanja zaposlenika koja proizlaze iz prestanka radnog odnosa na zahtjev zaposlenika bez ponude subjekta, ili koja proizlaze iz zahtjeva u vezi s obaveznim odlaskom u penziju, jer su to primanja nakon

prestanak radnog odnosa. Neki subjekti daju niže nivoe primanja za prestanak radnog odnosa na zahtjev zaposlenika (što je, u stvari, primanje nakon prestanka radnog odnosa) od onih za prestanak radnog odnosa na zahtjev subjekta. Razlika između primanja koje se daje za prestanak radnog odnosa na zahtjev zaposlenika i većeg primanja koje se daje u slučaju prestanka radnog odnosa na zahtjev subjekta predstavlja otpremninu.

161. Oblikom primanja zaposlenika ne određuje se je li riječ o primanju u zamjenu za rad ili u zamjenu za prestanak radnog odnosa sa zaposlenikom. Otpremnine su obično isplate paušalnih iznosa, ali ponekad uključuju i:
- (a) povećanje primanja nakon radnog odnosa, ili indirektno putem plana primanja zaposlenika ili direktno;
  - (b) plaću do kraja utvrđenog otkaznog roka, ako zaposlenik više ne obavlja rad kojim subjektu osigurava ekonomske koristi.
162. Pokazatelji da se primanje zaposlenika pruža u zamjenu za rad uključuju sljedeće:
- (a) primanje je uslovljeno budućim radom (uključujući primanja koja se povećavaju daljnjim radom);
  - (b) primanje se osigurava u skladu s uvjetima plana primanja zaposlenika.
163. Neke otpremnine se osiguravaju u skladu s uslovima postojećeg plana primanja zaposlenika. Na primjer, otpremnine mogu biti utvrđene statutom, ugovorom o radu ili kolektivnom ugovorom ili se mogu podrazumijevati na osnovu prijašnje prakse davanja sličnih primanja u subjektu. Drugi primjer je, ako subjekt ponudi primanja dostupna u dužem roku ili ako između ponude i očekivanog datuma stvarnog prestanka radnog odnosa prođe duže vrijeme, subjekt razmatra je li uspostavio novi plan primanja zaposlenika, i jesu li, zbog toga, primanja koja nudi u okviru tog plana otpremnine ili primanja nakon prestanka radnog odnosa. Prianja zaposlenika osigurana u skladu s uslovima plana primanja zaposlenika su otpremnine, ako su proizišla iz odluke subjekta o prestanku radnog odnosa zaposlenika i ako nisu uslovljena budućim obavljanjem rada.
164. Neka primanja zaposlenika se osiguravaju bez obzira na razlog odlaska zaposlenika. Plaćanje takvih primanja je sigurno (i podložno svim zahtjevima u vezi sa stjecanjem prava ili minimalnim radnim stažem), ali je vrijeme isplate neizvjesno. Iako se takva primanja u određenim jurisdikcijama opisuju kao odšteta ili novčana naknada za prestanak radnog odnosa, riječ je o primanjima nakon prestanka radnog odnosa, a ne o otpremninama, te ih subjekt obračunava kao primanja nakon prestanka radnog odnosa.

Priznavanje

165. **Subjekt priznaje obavezu i rashod za otpremnine na raniji od sljedećih datuma:**
- (a) **datum na koji subjekt više ne može povući ponudu za ta primanja;**
i
  - (b) **datum na koji subjekt priznaje troškove restrukturiranja koji su u djelokrugu MRS-a 37 i uključuju isplatu otpremnina.**

166. Za otpremnine koje su plative kao rezultat odluke zaposlenika da prihvati primanja koja mu subjekt nudi u zamjenu za prestanak radnog odnosa, trenutak u kojem subjekt više ne može povući ponudu za otpremnine je raniji od sljedećih datuma:
- (a) datum kada zaposlenik prihvati ponudu; i
  - (b) datum kada stupa na snagu ograničenje mogućnosti da subjekt povuče ponudu (na primjer, zakonsko, regulatorno ograničenje, ugovorna obaveza ili drugo ograničenje). To bi bio trenutak u kojem je ponuda data, ako u trenutku ponude već postoji ograničenje.
167. Za otpremnine plative kao rezultat odluke subjekta o prestanku radnog odnosa zaposlenika, subjekt svoju ponudu više ne može povući onda kada svim zaposlenicima na koje se to odnosi saopšti svoj plan za prestanak radnog odnosa, koji ispunjava sve sljedeće kriterije:
- (a) radnje potrebne za dovršenje plana ukazuju na malu vjerovatnoću značajnih promjena plana;
  - (b) planom se utvrđuje broj zaposlenika čiji radni odnos prestaje, sa klasifikacijom njihovih radnih mjesta ili funkcija i lokacija (ali u planu ne mora biti naveden svaki pojedinačni zaposlenik) i očekivanim datumom dovršenja plana;
  - (c) planom su dovoljno detaljno utvrđene otpremnine koje će zaposlenici primiti tako da zaposlenici mogu odrediti vrstu i iznos primanja koja će primiti prestankom radnog odnosa.
168. Kada priznaje otpremnine, subjekt će možda također morati obračunati i izmjene plana ili smanjenje drugih primanja zaposlenika (vidjeti tačku 103.).

Mjerenje

169. **Subjekt je dužan mjeriti otpremnine prilikom prvog priznavanja, i mjeriti i priznavati naknadne izmjene u skladu s vrstom primanja zaposlenika, uz uslov da, ako otpremnine predstavljaju povećanje primanja nakon prestanka radnog odnosa, subjekt primjenjuje zahtjeve za primanja nakon prestanka radnog odnosa. U suprotnom:**
- (a) **ako se očekuje izmirenje cijelog iznosa otpremnina u roku od dvanaest mjeseci od kraja godišnjeg izvještajnog perioda u kojem je otpremnina priznata, subjekt primjenjuje zahtjeve za kratkoročna primanja zaposlenika;**
  - (b) **ako se ne očekuje izmirenje cijelog iznosa otpremnina u roku od dvanaest mjeseci od kraja godišnjeg izvještajnog perioda, subjekt primjenjuje zahtjeve za ostala dugoročna primanja zaposlenika.**
170. S obzirom na to da se otpremnine ne daju u zamjenu za rad, tačke 70. – 74., koje se odnose na pripisivanje primanja periodima rada, se ne primjenjuju.

Primjer koji ilustrira tačke 159. –170.*Pozadina*

Kao rezultat nedavnog preuzimanja, subjekt za deset mjeseci planira zatvoriti fabriku i u tom vremenu prekinuti radni odnos sa svim preostalim zaposlenicima u tvornici. Budući da su subjektu potrebna stručna znanja zaposlenika u fabrici za dovršenje određenih ugovora, subjekt najavljuje plan prestanka radnog odnosa kako slijedi.

Svaki zaposlenik koji ostane i radi do zatvaranja fabrike, s datumom prestanka radnog odnosa će primiti novčanu isplatu od 30.000 v.j. Zaposlenicima koji odu prije zatvaranja tvornice će biti isplaćeno 10.000 v.j.

U tvornici ima 120 zaposlenika. U trenutku objavljivanja plana, subjekt očekuje da će 20 zaposlenika otići prije zatvaranja tvornice. Prema tome, ukupni očekivani odliv novca prema planu je 3.200.000 v.j. (tj. 20×10.000 v.j. + 100×30.000 v.j.). U skladu s tačkom 160., subjekt obračunava primanja koja se daju u zamjenu za prestanak radnog odnosa kao otpremnine, a primanja koja se daju u zamjenu za rad kao kratkoročna primanja zaposlenika.

Otpremnine

Otpremnina koja se daje u zamjenu za prestanak radnog odnosa iznosi 10.000 v.j. To je iznos koji bi subjekt trebao platiti za prestanak radnog odnosa, bez obzira na to hoće li zaposlenici ostati i raditi do zatvaranja tvornice ili otići prije njezina zatvaranja. Iako zaposlenici mogu otići prije zatvaranja tvornice, prestanak radnog odnosa svih zaposlenika posljedica je odluke subjekta da zatvori tvornicu i raskine ugovore o radu (tj. svim zaposlenicima radni odnos prestaje u trenutku zatvaranja tvornice). Prema tome, subjekt priznaje obavezu za otpremnine predviđene planom primanja zaposlenika u iznosu od 1.200.000 v.j. (tj. 120×10.000 v.j.) na datum objave plana prestanka radnog odnosa ili na datum na koji subjekt priznaje troškove restrukturiranja povezane sa zatvaranjem tvornice, zavisno od toga koji je raniji.

Primanja koja se daju u zamjenu za rad

Inkrementalna primanja koja će zaposlenici primiti ako nastave raditi svih deset mjeseci daju se u zamjenu za rad u tom periodu. Subjekt ih obračunava kao kratkoročna primanja zaposlenika jer očekuje da će ih izmiriti u roku od dvanaest mjeseci od kraja godišnjeg izvještajnog perioda. U ovom primjeru nije potrebno primijeniti diskontiranje, tako da se za svaki mjesec rada u desetomjesečnom periodu priznaje rashod od 200.000 v.j. (tj. $2.000.000$ v.j. $\div 10$) zajedno s odgovarajućim povećanjem knjigovodstvene vrijednosti obaveze.

Objavljivanje

171. Iako se ovim Standardom ne zahtijeva posebno objavljivanje otpremnina, takva objavljivanja mogu zahtijevati drugi MSFI-jevi. Na primjer, u MRS-u 24 zahtijeva se objavljivanje primanja zaposlenika na ključnim rukovodećim položajima. U MRS-u 1 zahtijeva se objavljivanje troškova primanja zaposlenika.

Prelazni period i datum stupanja na snagu

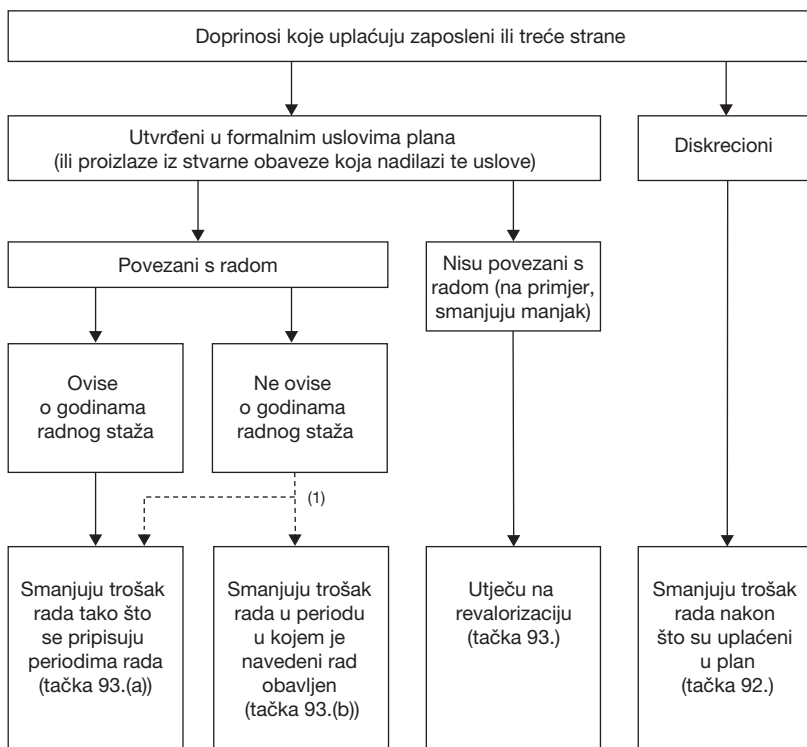
172. Subjekt je dužan primijeniti ovaj Standard na godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2013. Dopusštena je ranija primjena. Ako subjekt primjenjuje ovaj Standard na neki raniji period, dužan je tu činjenicu objaviti.
173. Subjekt primjenjuje ovaj Standard retroaktivno u skladu s MRS-om 8 - *Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške*, osim što:
- (a) subjekt ne mora prilagoditi knjigovodstvenu vrijednost imovine izvan područja primjene ovog Standarda za promjene troškova primanja zaposlenika koji su uračunati u knjigovodstvenu vrijednost te imovine prije datuma prve primjene. Datum prve primjene je početak najranijeg prethodnog perioda prikazanog u prvim finansijskim izvještajima u kojima subjekt primjenjuje ovaj Standard;
  - (b) u finansijskim izvještajima za periode koji započinju prije 1. januara 2014. subjekt nije dužan prikazati uporedne informacije za objavljivanja propisana tačkom 145. o osjetljivosti obaveze za definirana primanja.
174. MSFI-jem 13, objavljenim u maju 2011. godine, izmijenjena je definicija fer vrijednosti u tački 8. i izmijenjena je tačka 113. Subjekt primjenjuje te izmjene kada primjenjuje MSFI 13.
175. *Planovi definiranih primanja: Doprinosi zaposlenih* (Izmjenama MRS-a 19), objavljenih u novembru 2013. godine, izmijenjene su tačke 93. – 94. Subjekt primjenjuje te izmjene retroaktivno za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. jula 2014. godine, u skladu s MRS-om 8 - *Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške*. Dozvoljena je ranija primjena. Ako subjekt primjenjuje navedene izmjene i dopune na neki raniji period, dužan je tu činjenicu objaviti.
176. *Godišnjim poboljšanjim MSFI-jeva - Ciklus 2012–2014.*, objavljenim u septembru 2014. godine, izmijenjena je tačka 83. i dodata tačka 177. Subjekt je dužan ove izmjene i dopune primijeniti na godišnje periode koji započinju na dan ili nakon 1. januara 2016. godine. Ranija primjena je dozvoljena. Ako subjekt primijeni ove izmjene na neki raniji period, dužan je objaviti tu činjenicu.
177. Subjekt je dužan primijeniti izmjenu tačke 176. od početka najranijeg uporednog perioda prezentiranog u prvim finansijskim izvještajima u kojima subjekt primjenjuje navedenu izmjenu. Svaka početna korekcija koja proizlazi iz primjene te izmjene treba se priznati u zadržanu dobit na početku tog perioda.

Dodatak A

Vodič za primjenu

Ovaj dodatak predstavlja sastavni dio MSFI-ja. On opisuje primjenu tačka 92. – 93. i jednako je mjerodavan kao i drugi dijelovi MSFI-ja.

- A1. Računovodstveni zahtjevi za doprinose koje uplaćuju zaposleni ili treće strane predstavljeni su u sljedećem dijagramu.

(1) Ova isprekidana strelica znači da je subjektu dozvoljeno da izabere jednu opciju.